КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ШИНАРДИ,
1
апрель, 1969 шо
№ 38 (4678).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-Гlалгlайн обкоман, Нохч-Гlалгlайн АССР-н Лакхарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 ШЕРА ДИЙНА АРАДУЬЛУ

КПСС ОБКОМА VII-гlа ПЛЕНУМ

1969 шера 31 марта КПСС Нохч-Гlалгlайн обкоман VII-гlа пленум хилла. [illegible]

[illegible] КПСС обкоман [illegible] пов. С. А. ЧАХКИЕВ.

Пленумо КПСС обкоман [illegible] Р. В. ВАХАЕВ.

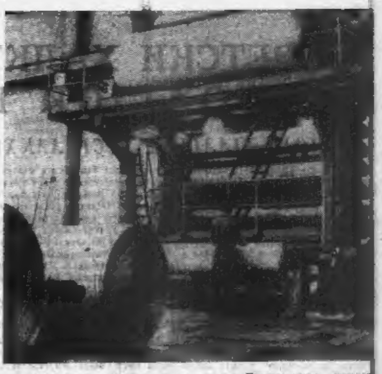

Пермски область. Мехки целлюлозно - кехата предприятех социалистически къийсамна итогех хьокхуш СССР Министрийн Советан ВЦСПС-ан харжана кара тели ше байракх дlадахача бlаьрчача шера леланы Красно-камски хьача городерча Камски ЦБК белхлошен, специалистийн. Хlинца шерра яржаш ду В. И. Ленин вина 100 шу дизаре сийнен 1969 шера шийн хаваш хьалха декхарш эшна. Белхан социалистически ахь. Пачхьалкхен задание совгlа 1,5 эзар тонн кехат дала дийна, шолш дехна доши толамо кхоачашдеш ба - краснокамцаш. Комбинатан планал совгlа хlинцале а 300 тонн типографски кехат ду.

Сурт тlа: Камски комбинатан № 2 йолу цех; планал совгlа кехат арахецаш ду.

Е. Загулаева сурт.

ТАСС фотохроника.

СССР ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Укх тlеххьарча хана Уссури хиача хи тlа Даманский гlайрен районе китайски эскарно дlадолийна провокацеш дозанан хилар гера юкъе а доккхаш. Китайхо lалашха дlахьаха бахкаш хилар а хила йиш а яцар ук тайпа дозанан хьолаш, вlашагlхьара, цlий lенадайтара. Цу тайпана событеш дог тlиадуургадаш Советски Союзан Китайски халкъан Республикан юкъе фушагlа ду а лостагlайн юкъ долуш гlертарий мара. Уж событеш советски китайски халкъийн юкъаметтигна хьайтанта, юкъара хlама доцаш, хийра я.

I.

Уссури хиача хи тlа советски пограничникех йотара бехьолуш дика доцаш ду. Хьалхе а дlахьаlа, хьалхе а лайн етаны тlуланхаш дар уж.

Укх шера 2 марта хилавелла хьолаш йолча поста гуча дуьлар Даманский гlайрен йисте 30 гартаха китайски эскаре гlулакх дет волча сато советски дозанун тоххадар. Эскар керте а дуьтташ советски пограничникий группа советски дозанан хоадидалараинта тlакхар, хьалха а салива, протест е аьлла, хlаьта советски территоре тlера уж дlабахар а дийхар. Китайски эскаре гlулакх деча цу хаза Советски пограничникаш массехх ветта мара боацаш моцаита гартагlа дlатlа а бахийта, тlаккха, хьахайта цхьаккха хlама доацаш, шlаьхха гуччахьа дуьххьа гера а дуьлийташ, доь доладир.

Цу хана, баьде йолча хана хьалхагlе а тlабаьхка Вамайски гlайрен тlа китайски салтиша ячча вlийлен тlара китайски берда йистера йоккхий топаш, миномёташ, автоматически герз деттаеш тlом бе болабир советски берда йисте лаьттача советски пограничникий къучча группана, цу пограничникаша ловлакарча пограничнастане новхьостал е деш советски территоре тlара лелхабир доззуй ховдадь тубаьккараш. Цу тайппара, тийшача балхах латар бахьан дола шиина а оагlорахьара нах боабир, чевнаш йир.

Иштта хlама йогlийтаргдовицига советски правительства дlахайтададалиа хьa а, уж тайна провокацеш ца яра гlахьийхабилвашехь а, 14—15 марта цу районе шlаьккха а тlом беш Советски Союзе хьачубовла гlийртар китайски эскарашьхьара. Йоккхий топаши минометаши етташ хьалха иккъ вахьоша а беш, китайски регулярни эскаре подразделенеша атакаш йир Даманский гlайре лоркеш лаьттача советски пограничникашта. Уж тlатайр шендаь доха а да, доазун лохадаь хьечубаьнараш советски территоре тlара араяхайсар. Китайски эскаргахьара хиннача цу провокацие кхы а нах боабир, чевнаш йир.

Хlаьз китайски lаьдаш шоай хилвенеш тlа гlерт тlом беш шоаш тьалатарах бала бахктедхаш моанта тlера баккха. Цар йоах пачхьалкхен доазув дохадьараш китайцаш бац, советски пограничникаш ба, хlаьта из гlайре Советски Союза а ма, Китайски эскарне хьувсаш шийн цlена персонал хьалхехье а хийчахьча пайнах дош дейн хилар, доазто доладаьча китайцаша гера юкъе [illegible] гlулакх ... [illegible] гlерте а.

Китайски заявленеш тlара гуш ду Даманский гlайрех дола доaш хlана а тlехь къовсаме ойла лаьттача а пачхьалкхен дlадоланаш хьа оттаде дезаш хиларца дуьйладена а йолча дlахьача хана хиннача территориальни проблема дакъа маpз иа хилар. Ца деш китайски правительства безам бац Китайски СССР-ан юкъе долаш дола договараш харжа, советски китайски пачхьалкхенашта юкъарча гlулакхий дуккхача шеранашка летта практика тоалаю, территори якла гlертара шийн уйлашка хьежна истори дlахийсе гlерт.

Из дерригга хьадегlа, гуш ма хилара, укх тlеххьарча шерашка Советски Союза, советски халкъа хьакъехьара КНР правительства политика оалангара хувцалларах.

Хоаш ма дарра, китайски официальни эскарено массехьа хено йолаш хийрхlад Китайна лоалахарча пачхьалкхенехий хlантара доаденаш; цу пачхьалкхенашка дахача халкъаштa юкъе исторически юкъара гlуланхаш дола духла ха дле а. Лоалахара территореш шийн лерхlаш хилара уйлаш уттаю китайски правительства цхьаь хана уж бахьан феодалашта, богдыханашта, пачхьалкхенашта юкъе къовсайшах хиннах ахаш, е китайски завоевателаш е куреши цу территорешка къахьча хиннаб, ахаш.

Дlахача хана кхычар территореш хьа гlертачар кхьабола феодальни завоевателаш «шийса лаьрхlа хилара, вожаш шийса болдаш лаьрхlа хилара» масалех дзо да истори. Ленински политикаша хийра ба захватчикашца, халкъашта низ берашна иштта лаьна шикъ.

II.

Дальни Востокера советско-китайски доазув, хlаьа ше долаш ма хилара, дуккхача поахьлашка дела хьадоагlаш а Советски Союзеи Китаи территореш къоастача lадика доазонашка гlолла чакхдоалаш а да. Из доазув юридически чlоагlдьа Айгунски (1858 ш.), Тяньцзински (1858 ш.), Пекински (1860 ш.) договорашца, 1861 шера эагlонаша хуттгаш а хадир, пачхьалкхен печатеш тlаттоlнеш, чlоагl а дир Уссурийски крае доазув къоастадеш йола дийн тlайлолча карта тlа. Дамански хиача гlайре тlа из дийн чакхйоал юкъарча доалнаш Уссури хиача хин китайски эагlоралъарча берда йисте гlолла. Шераш дьахача цу документий подлинникаш советски а китайски а пачхьалкхенашка долаш да.

Цу договораш тlа, хlаьта иштта протоколаш тlа, карташ тlа, описанеш тlа дlаладаь территориальни доаш хьакъехьара хьал дизза хlанна а низ болаш ба. Оагlонаша уж хьалхаш цlенханита а ца толхадеш а лоаттадара тlехьа а Советски правительство. Нагахьа санна КНР правительство цу дешна хьакъехьа иштта йола позици лоаттаеш яле, советско-китайски доазон тlа къовсамаш доваш дувла цхьаккха бахьан долаш.

Россе Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци коттъьонначул тlехьагlа Советски Республико торжественно дlахайкадир ийса бокъо йоацаш къайлагlен Китайца уттадь договораш, Китаера Россе пачхьалха влияне сферайш, экстерриториальностей консульски юрисдикции бокъонаш ше ца доарlаш юташ хилар. Цо Китаера провинцешка бахийтада дитар «боксерски» дала йола восстани lэlаьчул тlехьагlа империалистически пачхьалкхенаша Китайна пачхьалача контрибуцех доагlа эрсий дакъа, дlаьхар Китаера хьалха хиннa эрсий концессеш, Китайна юкъадlасадар КВЖД дlакъоастадь хинна полоса. Уж дийца договораш хlадахар юридически чlоагlдир Советски Союзаи Китайнен юкъера декlаш къоастадара юкъарча принципаш тlа оттадь 1924 шера 31 мае яьча соглашенеца. Цу соглашене нийса бокъо йоацачарех е къийлагlарчарех лерхlацар пачхьалкхен доазув къоастадеш хинна эрсий - китайски договораш. Уж дlададарах е царь шкахьадарах дlьна цхьаккха къамаьл хиланзар.

Сийлахь - йоккхача китайски революционера - демократа Сунь Ят-сена дуккхаза а белгалдаьхад Советски правительства нийса бокъо йоацаш хинна договораш ше раьша хинна дlадахар. Китайхо шийхо йоацаш хинна эррига претензени эрсий пачхьа правительства бокъонаши ца доарlаш йитар. Советски китайски халкъашка кхайкаш 1925 шера 12 марта ше дьача политически васкета тlа Сунь Ят-сен техар СССР-и кортакхуъа Китайн шиа бола сешо ль вlашагlкхетаргхиларах, кунен тоlадь доахна халкъаш мукъадахара тlехьа лоаттабеча сийлахь - боккхача къовсаме уж кхьа йолаш кегалонга гlоргхиларах.

Соалеш хургдац, Октябрьски революцес тlехьагlа Советски правительства Китайна шийн гlулакхаш нийсха хилларен китайски халкъа суверенни бокъонаш лоррlарен кlийлен тlа ледаделъ хилар КПК хуглахтеца, хlаьта тlехьагlа КНР правительства дукхаза а белгалдаьхалга дагадехийтар. 1945 шера КПК VII-ча съезде Мао Цзэ-дуна белгалдаьккхар «Советски Союзо эггара хьалха из доарlаш дитар нийса богlе йоацаш хинна договораш, Китайца цхьатарра бокъонаш йола керда договораш а дир», аьлла. Цунах хийцар Мао Цзэ-дуна Москве 1949 шера 16 декабре а.

Цу тайпара, хlаьз советско - китайски пропаганда кlордадаь духха дуьда советско - китайски гlуланхий хьакъехьарча цхьа нийса бокъонаш йоацача договорех тола дош юхье дешо чакхдаллалиа дагадаьча да. Пекинера дарариа пропаганда чулойшаш шl ба — китайски халкъа шаье вай вехкаша, советски халкъаца цабезамаш молстагlали оттадар.

Исторически тlурт дизза хургдар, нагахьа санна Коммунистически партеи К. И. Ленина шен хьалхе а белеш Приморье, Хабаровски край, Малхбоалеи Сибарегlе хьосача Советски республиках 1918—1922 шерашка дlакъоастде, гlерташ хиннача доазал дехьарча интервентех советски Дальни Восток мукъалаккхара тlехь советски халкъо лоттабьча турпала къовсамах ца дийнача. Дальни Востокера а дийттаги ле радеш доакхий леваш хилар советски нала, нах байра.

Дальни Востокера советски доазонаш вед чlоагlа ца хьажа гlерташ хилар укх тlеххьарча шерашка японски милитаристаши царна тlехьабарараш. Маньчжури дlалаьпачул тlехьагlа Амури Уссури хиача хин тlаро Советски Союза карайола гlайреш дlахха гlийртар уж. Уж гlайреш цьхьа цlенхаштта дола, гера юкъе даьнхха доаш хуле воттиган а хинна дlаунттар, японски агрессоранта веттаьа цига хlама а кхеташ.

Вакъда, гlулакх дуккхьала цхьан гlайренех ль лоттаца Iеш, Советски Союзеи цунца цхьоагlа йолча Монгольски Халкъа Республикан сий дола а тlакховда йиш йоацa а доазонаш дlахулла цlенхаштта хьавт доаш хиннача японски империалистана долaльча хlамаех деттар. Гlулакх мешта чакхдалар хоеш ма дий; хьалхагlа Хасана юхха, тlаккха Хал-Хин-гола юхха агрессораш ветахьа теха бола а ба, кха тlехьаника кхайсар.

1945 шера Советски Эскаро милитаристски Японии Уссури Амури хиача хин тlа зевальча тlехьагlа дуккхача шерашка из хинна сотем оттар эсгара хьалла.

Китайски революци котьалорен Китайски Халкъа Республика хьахилларон хьахилийтар дика доалахал леладара, советско - китайски доазонашка чlоагlа бала машар lалашбара оша предпосылкаш. 1950 шера СССР-ан КНР- ан юкъе яьча доттагlлен, кхьоагlен, вlашашка новкъостал дара договораш шиннa a эагlонo хоанта юкъера гlулакхаш оттадир «пачхьалкхен суверенитети территори бlарчча хилийтаран вlаша лархlара» принципаш тlара. Китайски эагlоно дехадах Советски Союзо 50-гlа шерашка дахьазир КНР-га хlинцале доазон дизаш тlайолча топографически картий бlарчча бола комплект. Китайски lаьдаш цу хана цхьаккха хlама аьлаза картан тlа белгалдьйдача доазон дене хьакъехьа, из дийн практике дола а йора.

Шиннa а мехка халкъо бокъахьа хьалотий доарlам а бе, 1951 шера цуттиш нийлар доазон тlарча Амур, Уссури, Аргунь, Сунгача хиача доалча хин тlеи Ханка хиача Iам тlеи дехара поряднах а цу хин тlарча навьлюцикк ледаш дехарах а йолча советско - китайски соглашенеш. Из духьала бола дена хьакъехьа соглашенеш е йоаза шин мехка юкъе доа зонаш уттадарах йолча лаххехьа хьоадача договораш тlара хьайоагlаш я. Цу соглашене дарда тlа вlаши гlуланхаш делидаре уйланца цу хин тlа дешаш дехаца гертlа чакхдуйлар ше.

Доазон шиннa эагlонна бала шах вlашa хьоашала гlулакхаш ледадеш бар, цар дегlайоалляра доазонаре торговли, культурни а кхьдела а бувзамаш. Советски китайски пограничникаша гlулакхана къоастадора отта дола дешаш, центральни органашка кхача дезаш цхьаккха хlама дисачар иа кхетадеш.

Воахаман производственни хьашташта (йол, дечча хийцдара, кхьча гlулакхашта) Уссури Амури хиача хин тlарча цхьадолча советски гlайренех пайда эшар, доахча хиний советски акватори китайцашка чкъьорий лувшийта йиш хилийтар доши бола безам гучабоалар китайски lаьдало. Воагlаш бола мукъабалар дехар цо ца мукъабала бокъо йолча советски органашкара. Цо дехар lаьччa дог тlарo а лерхlаш, кхоачашдора советски эагlоно. Советски гlайренехи хиний советски акваторехи пайда ма мукъабаларах йолча, китайски lаьдало дуккхача шерашка кхоачаш лелаьча порядки теlнал ду лаьххехьа йийна гlайреш. царна Даманский гlайре а йолаш, Советски Союза хилара, китайски эагlув шен шек а хинхабац.

III.

Ленина васкетанта тешаше йолча Советски правительство шийтара доагlар даьд советско - китайски доттагlалла вlаши юкъера гlулакхаш чlоагlдара.

Цу доттагlлен марз еллар къаьнаш социальни хьакъехьа мукъадалара тlехь китайски халкъо къовсам лоттабьча шерашка Советски Союзо цуна шерра а массе эагlорахьа а новкъостал даьча хана. Советско - китайски гlулакхий, вай шин мехка къахьеханхой вежарашка долча бувзаний историна къахьа эагlув а йолаш юкъедахах 1923—1927 шерашка Китая революционни низайта Советски Республика лаь новкъостал, 1937—1945 шерашка японски империализма агрессе юхатехара Китай Советски Союзе политически, экономически, тlема хьакъехьа хьалланар. Духхьала Советски Эскар дар японски милитаристий хержача квантунски группировкана веттахьа хlаьа телар, цунна японски оккупацех Китай мукъайоаккхача юкъе доккха дакъа дьльар а.

Пролетарски интернационализмах дола дизза гlулакх дар Китайски Халкъа Республика хьахилайта йола халкъа революци котбоаккхаш Китая халкъа, китайски коммунисташта Советски Союзо шерра а массе эагlорахьа а ль новкъостал. 1949 шера декабрь бетта Мао Цзэ-дуна аьлар: «Хlинa ца эшаш 30 шера дуккхаза а советски халкъаи советски правительствои новкъостал даьд китайски халкъ мукъадоаккхача гlулакха тlехь. Халача денешка китайски халкъ доарlам гlулакха тlехь. Халача денешка китайски халкъ, доарlам советски халкъем советски правительствои эагlонгахьа хинa из вежарашха дола доттагlаl шlаккха а хиндеш хургдий».

Ше доллара вlалла лаьх а ца деш ала йиш я Советски Союзо — цун кредиташ, цо тайппача эггара а кердагlа йола промышленни оборудоване, китайски правительства дехарах цхьаккха а доацаш лlаьнача lальвлате йоккхача lилман технически опыте новкъостал дир Китайна хlинхарча индустре бала биллара, социализма экономически ларрдаш йоттара. Эзараш бола советски специалисташ Китае чуъ китайски болхлошеи инженерашеи цхьана къахьегаш хилар Китайна геттара керда дола промышленносте доакъош — авиационни, автомобильни, радиотехнически, кхьи дуккха дола гlоатьош хьадеча. Эзараш бола китайски граждански профессиональни тоакъ lоашеш хилар Советски Союза леларан ледешашка, советски заводашка, лабораторешка. 1959 шера, хьаа чехиех хlаьта бакъдар нанеш чинаша хана. КПК ЦК органа долча «Жэньминь жибао» хиача газето белгалдоахар, «шийн масштабашка дахача Китайна деш долча советски новкъостал хийсалдь бете йолаш цхьаккха а дан исторе чухь», ахаш. Китайски халкъо советски новкъосталах массала а лаьрхlий вай мехка хулача сихача прогресса эггара а доархlамерча факторех цаl».

Цу хана эггара а шерагlча масштабех дегlайоагlар советско-китайски торговли а, 1959 шу тlадкоачашнп цул шера йола оборот хlана иа шишаш шин миллиардега кхоачаш яр. Из дар цхьатарра богlе бола а вlаши пайдане дола а гlулакхаш дегадаьча. Нагахьа санна китайски эагlонгахьара позици ешаре, вай шин мехка юкъера торговли, экономически, lилма-технически гlулакхаш, шоло ма, дlахо а толама дегlадоагlаргдир.

Цу боагlа хlама а.

Дунен халкъашта юкъерча арене Советски Союзеи Китайски цхьана къовсам лоттабаьд империализмана духьала. Дунен халкъашта юкъерча хереро кхерамне чlоагlьара тlехьа. КНР'а херамалена кхерам тlеттача моменташ, доттагlлен, кхьоагlен, вlашаш новкъостал дара договорах шийн дахча лераданта тешаме болаш. Советски Союзо халдаьна хьалхахьийтаалге Китай, кунца цхьана доахадара империалистически гlоренашта жигархьа агрессивни гlулакхаш.

IV.

Социалистически интернационализма принципашка шийна чухь болаш хинна уж дикача лоалахойта юкъера гlулакхаш лехар 60-ча шерашка китайски правительства чура а арадаьра политика хувцалар бахьан дийна. Цу хана ноахделар доазонашкара хьал чоалхаш дала а. Юхьаьнца уж дар бахьан граждански нала, кхьи вlаьла хlана дешо зоашт бараньанш дувзаш бокъахча нах доазоц йолаш йола режим толхаеш лелаьнаш, хоадш бона гlулакхаш. Цкъанайарча участкашка китайски эскаре гlулаккера нах гlийртаьр, гуччахьа Советски Союза пачхьалкхен доазув толхаде. Цу хана СССР-а доазонарча районашка шерра хьагле йоахайр дероча, лаьттан кlалхара хьакъаш, казармаш, тlема складаш.

Китайски официальни пропаганда гуччахьа хестае йола эсар Азеи Европаи халкъашта духьаl «Китая императора» ва цьхьа дlахлийкаваьча Чингисхана, Маньчжурски богдыхана Канси, хьаа мехках дlалувна политика лелаьча китайски императораши феодалаши хьалха мехках дlалувнаш ль похо дош. Цу уйлаш тlа шийсдь юахьадир КНР школьни учебникаш, кхайола издалеш, арадаьхар китайски а ахам Советски Союза йоккхий территореш тlайола картехш. Китай саттара низ болашагlа хиннача хатарча» карташ тlа доазув оттаде лаьрхlар ца эшшаш Азера дерриг халкъаши Европера дуккха халкъеши дола лаьтташ Китайна а долаш.

Цу хана а дуккха конструктивни гlулакхаш дар Советски правительства доазонна довнаш иа хьадайта, цар ярха йола гlерташ. Из да дерхlаш 1963 шера 17 мае Советски правительства КНР правительствона хьалхадахна предложени оттар хилар вай пачхьалкхенашта юкъе шийн дагlарахьара консультацеш е, аьлла. Уж консультацеш йолалар 1964 шера февраль бетта г. Пекине. Советски делегаце керте латтор [redacted] заместителя ранге вола СССР полномочни накъал П. И. Зырянов, китайскийнех — кхьча мехкашкарча гlулакхий министра заместитель Цзан Юн-цзюнь.

Советски эагlоно юкъейоккхар тlайннача доазонче хана советско-китайски пачхьалкхен доазон цхьациайолча участкашкара лиэш вlаши барта дазара навьльаца шийн а хурцайгlола предложенеш. Советски делегаце хьалхе лелайтарабцие консультацеш тоамца чакхдиарах ваи халкъашта пачхьалкхенашта юкъера доттагlлен гlулакхашта хьалала дикагlа доархlаме дакъа хургда, ахаш.

1964 шера хинача консультацешка китайски делегацеш гlулакхаш, бакъьр аьлча, китайски эагlоно барт бир дезаш хилар. КНР делегаци гlийртар исторически хьахинна а договорашка чlоагlаь а дола пачхьалкхен доазув шеко йолаш да аьлча оттаде. Цар консультацей чулоацаш лехар вай халкъашта юкъера гlулакхаш дуккхача тlехьа тlадоагlача шерашка чоалхане доладергдола «территориальни проблема» искусственни хьаьрна.

Пекинера консультацеш чакхъяллаяар. Йоалахьа дагахьа уж 1964 шера 15 октябре Москве дlахо хьахьа барт баьбар. Цхьабаьккха, советски эагlоно духхаза цу хана а тlехьа тlадаьхкача шерашка а дагадохийта долламехь, КНР правительство уж консультацеш чакхьяхна юхьаьра хил-[illegible].

Вакъда, дукха къахьега дезаш дацар тlехьа тlайоагlача хана дуьнаралии механ хурсйоаш барта дахара. Из дара цхьа хlама мара эшашр — китайски эагlонгахьара дог цlена уйла хилар эшар, китайски вицхалашe, масала, 1960 шера 28 апреле Непала столице Катманду хиннача пресс-конференце, «СССР-ан КНР-ан юкъе къоастадена долча доазон участкашна», аьнна цхьан корреспонденто дьхьа хаттара жоп лули премьера Чжоу Энь-лая «картан тlа а доазув нийса ца оттадаш бола моттиган. Геттара атта а маьшаре а къоастадургйолаш я уж», аьнна белгала шадаккхара йолча уйлашца гlулакхаш лелашр эшар. Цхьабаккьа ца цамахьа чlоагlбьекхьар уж консультацеш чакхъялар.

V.

Цу тайппара, Уссури хиача хи тlа Даманский хиача гlайрен районе китайски lаьдало гера юкъе а доалаеш ль провокацеш шоана хила доведаш дан. Цу гlулакхашна, советско-китайски доазон тlа кхоахкаш оттабаре а салла, социализми машарен гlулакха, антиимпериалистически къовсама юкъарча фронта, советски китайски халкъашта юкъерча доттагlаллена зе ду.

Машарен кхерамалеи lалашъяра, китайски халкъашкара доттагlаллаи вlаши гlулакхаш ледадела хьахиннара хадаяла тlадьхуш хиларца хьалххе а ледаеш, советско-китайски доазонара хьал дерсlа даккхара тlехьа а ма теттеш практически гlулакхаш дела дакаа дургдоца хlана дерхl Советски правительство.

Цо КНР правительство тlахьех хьадь чоалхане оттаде тардургдоца гlулакхаш доазон тlа ца леладар, нагахьа санна барт ца тоаш хlана отте, из сабарерча хьало а переговораш ленхьана а къоастадора тlахьех.

Советски правительство йиста роль ар 1964 шера Пекинера дlайолаль хинна консультацеш советски китайски эагlонашна укх гаргарча хана цхадlайолайоре.

Советски правительство чlоагlа тешаш ц, юхера а, советски китайски халкъий юкъметтигна хьаштала советско-китайски гlулакхашта юкъе атта лахосаш дlадайта йиш хургхиларах.

СССР правительство дlахайкадахь, ilаьзха а дlакхайкаш да а дерхl советски лаьттана тlахкоадь дагахь делиду малагlийр, хьаннагlачуттара из доагlе а, цо хьадда тlаьшере ца хилар. Советски Союзаца, советски халкъаца гера нетта дувша гlерташ чоагlа хlана а кхечйрlьа.

Советски халкъо цхьа барт а болаш хьалаяла Советски Союза Коммунистически партеи СССР правительство арахьа ри ленински парти, вай социалистически Даьхьн сий дола доазонаш сиг тlамхоадаргвоаш кхерамне болаш хилар lалашдеш дола гlулакхаш.

• • •

СССР правительство е заявлени укх шера 29 марта официально дlаелар Москвера китайски посольствога.

КЕРДА ДЕКХАРАШ

Укх шера теттаде шийна lа от-тарах, цу гlулакхо хьалхаш сел-хьаших керабенш тlехьаика йол-мабиц тха районан кхаш леладерaш. Из кхьлга хьоьвех тха районан боахаший механизаторши ер шу далалуш шоши тlаийнача социалистически декхарех кхоачам а ца беш, верда кхьи а белх-тоерхьаш декхараш тlаийна хьаре. Хlара боахаш къахьегамхоша дшиш кхетадора керда декхараш тlаидaш хилла уж кхоачашдаре ноай торкаш чакха евзига, хlавта декхараш торокашка хьехна хила дезаш.

Юртбоахама къахьегамхошa боккхача доархlаме доархlад бlаьстан юкъе ночча дуген хьажlаьаш саш йола культураш кхаар. Хlана кхьча гураьа дийнача даррах дуккхалар пеххадаьй lаl. Пудухьа шоаш керда тlаона декхарашка дlааздаьд хьажlаьаш дlааш лаьтта дикка шердела. Иштта укх шера планах хlаьа хьажlаьаш 876 гектар яр, хlаьта хlаьа лаьрхlад 1,2 эзар гектар. Цу тайпара шоалургла дуга дlалув кхаш а — 935 гектара 1020-нега кхоачаш. Цу гlулакхо торо хулийтаргьа ялата баланс ноттоттае. Пхьан дина ма ала чача кхаш демадерашка доши денна укх шера кхашкара чудахьа ялат 39 эзар тоннаьга дlакхоачаде, а планах доагlачул 3,1 эзар тонн совгlа.

Иштта вlашагlехьдоргlа уха механизаторий дерригл чудахьа ялат дизза цу тайппара алсамдаккха? Цу хаттара дизза жоп лу тlайннача декхарий цхьан пункто — хlара гектара тlа кхеду ялат планах доагlар 21 центнер мара доацача 23,5 центнерага дlакхоачадергда. Хlаьта гектара хьуьттан лаьккбора а лоаьхlа бола мероприятеш бола бола хьажам хул леладераша.

Ялат укх шера дуккхагlа лаккхара доархlаш бола гlулакх да хий дехка лаьттеш шардир. Дерригга хий дехна лаьтта 11720 гектар хинадалае, дукх шера бlаь гаргга гектар тlаьххетаргла карна. Кхашка хий дехкара балхаш дика къоачашдеш хьабоагlа боахамий пнонвальвашкаш. Шин тlехкхоачаш а еш 9600 гектара тlа хий даллал вар районе кхашка. Дикa оттадаьд кхашка хий дутайна «Путь к коммунизму», «Красный пахарь» хиача колхозашка. Районан дуккхагlа долча боахамий къахьегамхоша уж балхаш тlехника деш хиларах хlана хий дилла дезаш дикал кхаш ши эзар гектар мара дац, цхьабаккхьа из боахх ояа кхьи а дуккхагlа берба.

Юртбоахамий культурий хьунханы алсамбаккхара доархlаме хургда иштта. гураьа дийнача кхета минеральни удобренеш юдиорима яр а. Еррига кхаш-кна е дерхl 12,1 эзар гектара тlа. Хlара гектара тlа 1,5 центнер кхоачийтаргья удобренеш. Хlанале дерригла дlадийнача гураьа дуьна кхета дуккхагlа долча лохкорна ль хьашаь.

Лехара дутаргааш тха къахьегамхой бlаьстан дулг ашт а. Къахьтта, теркаш тlабахийта, кхьдерга дуген хьажlаьаш. Уж дlадоргдолча кхашка 35 эзар тонн ахо дилла декхарийла да тхо кердa тlайннача декхарех, хlара гектара тlа 10—13 тонн а кхоачийташ. Из кхашка хlалне дlаъхадь. Хlаьта гектара 8—10 центнер кхоачийташ 4,8 эзар тонн минеральни а удобренеш хlанале кхашка схьа бола боахх механизировани заводий чlагаш.

Цхьанкха а эагlув йитаеш тха специалисташа юртбоахама культурий хьунхаш алсамбаккхара тохха иа тохкаш. Цулеххьа эагlош лаьрхlача тайнара бlаьсти ялат дlалелехьа шин эзар гектара тlа чуддилхаш хий диллад. Цуд совгlа хьаьмаlаш дlалоргйолча 860 гектара тlа шоша негитационни хьасале хий диала лерхl, хlаьна 4 бlаь гектара тlа йолхача хьаьмаlинта кхоша дулаарга цу тайпара хий.

Моллагlа а юртбоахама культура цуьча, къаьстта боккхача доархlаме да къахьегамхой лаккха гонхил йолаш хилар, хlана дьыча хьунхаш лаккбара кхоачашьеш хьоатташ еррига мероприятеш кхоачашьераш уж ба. Пудухьа еррига дlайийнача юртбоахама культурашта гlулакх ле оттадь хlаьаттагlехкача механизировани звенлий къахьегамхой. Дуккхьал 3150 гектара тlа дlайийнача хьажlаьаштa гlулакх дешала дайтта механизировани звено. Цу тайпара звеньашта юкъе дlадийкьал хута дlадувергдйла лаьтта а.

Керда тlайийнача социалистически декхарашка тlадождду боахамий цултлахоштa, специалисташта къахьегама ьосале 8 процент лаккхьедра а. Духхьла из мероприятех йиза бахта юкъе кхьаро торо хулийтаргьа юртбоахама продукцига дlадоадь низ пайдеш процент лахбе. Цох боахамашта мел боккха пайда хургбо духна дезаш дац.

Дуккхагlа долча боахамашка вlашагlъехча еррига хlане ал аьнна йолча звеньашкара кхаш леладераш лакха тоеал йолаш ба. Дутана, кхьйолча культураш, та хий дехна 163 гонзача хийчазоьа районе, цул совгlа 126 тракторист lомадаьа. 120 тракториста квалификаци лакхдьай, хlаьта хlара боахаме болх беш хиннача агрохимикаштакурса на 590 колхозхо а хишшаш дe-[illegible].

Уж еррига мероприятеш йиза кхоачашдара торо хулийтаргьа юртбоахама культураш кхеара тlайийна декхараш дизза кхоачашде.

Иштта, кхоачашдара хала а безктоадаме а декхараш тlайийна районна хьайбаш леладераша а. Цар доаш денна хlара Iаттагара йоакхха шура 2700 килограммага дlакхоачае. Планах йоагlачул шо бlаь килограмм совгlа хул яа. Хlара Iаттагара йоакхха шура иштта лаккхаро торо хулийтаргьа деррига доахантаpа йоакхха шура 6750 тоннага дlакхоачае, хlаьта планах доагlар — 607 тонн. Цу тайпара лаккхургла дулх доаккхьлга а. Нагахьа санна планах лаккха доза дерригла дулх 833 тонн мара хиннадене, хьайбаш леладераша иш денна иа цифра 850-нега дlакхоачае.

Уж декхараш кхоачашдара хьалъергьа керда механизировани помещенеш «Коминтерн», «Путь к коммунизму» колхозашка. Цу гlулакхо торо хулийтаргья хьайбаш леладара хьалаш тоаде а цунца цхьана вар продуктивность лаккхе а. Дулх, шура дамккхара тешаме цу боаранта дlакхоачае торо хулийтаргьа укх шера декхьара бола тешаме чlоагlаьро а.

Г. САМАРСКИЙ,
Шалинский районан юртбоахама производственни управлене начальник.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ЙОХАРГЙОАЦА ЦХЬОАГIОИ КХОТАДАЛАРИ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

1969 шера 16 марта къахьегамхой депутатий хоржамаш Советашца хоржамаш доьхна дийнахь шеан ихьоагIо йолаш а Коммунистически партенен Советски правительствана гонахь кхотабенна а хилар хьахьекхар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошна, деррига советски халкъо а санна.

Хоржамаш чакхдаьннай Коммунистически партенен Советски пачхьалкхенкен лард элла В. И. Ленин ваьча дийнахьа дезза 100 шу дизара хийча яра политически къахьегамен хьинар айденнача, цу дезача денна дала доагIIача тайнара цакхадахари пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяри дукха деррига халкъо социалистически ях йоарлаяньча хьалашка.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо ший аргIанарча заседание итогаш яьй къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советашка 1969 шера 16 марта хиннача хоржамий. Баьча сецам тIа Президиумо белгаддаькхад, республика партийни органи-заце кулгалдца бь болхла политически организаторски болх байъай долаш 99,98 процент балча хоржаршта кхаж тессача дакъа хальа а шеай тIелесаш коммунистийн парте боацаржйн халкъа блока кандидатешта тIехьа массава цхьатарарьаза хинна дIдений а хилар. Къаьстта дикха вIаштIехьаьха чакхдаьннад хоржамаш декхьийга 12 салькх доалиин берригача харжархоша шеай общественин декхар кхоачашдьачей кхаж тесса баькхачен Ведана, Советски, Ачхой-Мартана районашка.

Депутаталла хадна оттабаь берига кандидаташ, Шалха района Алероевски юрта Совета депутаталIа харжа оттаваьча цхьан кандидатагара дIайиккхача, дукха а хукхагIа бели харжархой тIехьа а балаш, депутаталла хержаб. Хержача депутатанта юкъе 4020 е 45,14 процент кхалнах, 3709 е 41,65 коммунисташ, — 5195 е 58,35 процент парте боцараш, 5630 е 63,2 процент белхлойн колхозхойн ба. 4592 депутат хьалхагIа хиннача хоржамашка депутаташ хиланза ба.

Баьча сецам тIа Лакхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советий исполкомашна ... промышленносте, транспорта, юрта бацкхана белхлой къахьегамен политически хьинар ... лаш тIайнйца социалистически декхараш кхоачашдара, пятилетка задание ... мышлени ... продукци дукхалда арадаккхара ...

Берригха депутатий общественин гIулакхашта, Советий массаарча комиссешка, депутатски постащка, группашка, Советашка чуэрилга могадьд. Исполкоманта тIадилла «Депутата дин» чакхдеаккхилга, къахьегамхой общественни самодеятельни организаццента, цар гIуллакхаш партен правительствен указанеш, къахьегамхой депутатий Советий решенеш кхоачашъяра тIа дерзадеш, денна практически новкъостал делга.

Харжархой наказаш, Советий гIуллакхаш тоадара цар ль критически замечанеш сина предложенеш терхал я ль, вIашагIтоэда еза, харжархой наказаш марех лаада Советашна решенеш чакхъялара кхы тIа а ресурсаш лезача инициатива дукхагIа йолаш низам тIадохийташ хила еза, цу гIулакха шерра общественносте ... беза моттигерча Советен исполкомашна.

Къахьегамхой депутатий районни, городской Советий исполкомашта ... Советий балха стали ... жилга, царна, къаьстта а цу балха тIа эггара хьалха оттабаьча Советий исполкомий председателаштен секретаршштен, дукхагIа дизаа новкъостал делга, моттигашка каст-каста хулга, хан-заманахь исполкомий председателашен, секретаршеца, массаарча комиссешца, къахьегамхой общественин самодеятельни организацешца семинараши совещанеш елга, Советашта хьалхашка латтача коммунистически общество хьалхара декхараш боаранта кхоачабеш балх айбелга вIаштIехьа а доалаш.

Даманск гIайрен тIа китайски герзашлара провокаци юхатохача дикъа лаьца бIухой почта хьаэцаш ба.
Ю. Муравьев И. Назаровен сурт. ТАСС фотохроника.

ТОЛАМИЙ ЛАРД

«Малгобекнефть» НПУ № 76 йолча бурув деттача контора коллективо дика дIахьу ленински къахьегама вахта. Укх шера март бетта валанех 24 метр кIоарга бурув тоха лезар цар.

Из деррига дика кхетадеш бар болхлой. Бакъда кхетадера цар моллагIдар а — В. И. Ленин ваьча денна накъаболхаш тIехьайнса йиш йоацилга. Цулукха ерригa тоерйаш оарцагIъяьха къахьийгар цар. Цо ший сом белар. Бетта задани 18 марте кхоачанийр.

Цу дакъе дика къахьийгар Гагаев Iаьлий, Бочаров Владимира, Икаев Хьасанен Колесников Григорен вахтана.

БаргIдаьнначех кхоачалбаб цо Iеш дIахо а бурув тохара балхаш деш бар уж. 22 марте 101 метр бурув техар.

ХIара болхлочо шийна хьалхаш на латта декхар нийса кхетадеш хиларо вIаштIехьдаьлийт уж толамаш дахарал совгIа хIара бурув тохача метрага дIабаха мах лохбе. Планах прохолка метрага дIалодар 311 сом да. ХIаьта укхаза дIадахийтар дукха а кIезигагIа да. Масала, бурув техача 101 метрага дIалхор 25800 сом мел дац. Цул совгIа цу балха тIа эша утяжелителаш химреагенташ кхаш беш дIахийтаро торо хилийтар балкита дIадолар лохде. Мастер Каюшников Бориса предложенех «КССБ» хьисане маркхад кийцбе хьарIар цар. Цо планах дIаххийта езаш хиннача 35 тонн барнтах 10 йара дIаххийтанар.

Зеннача минотe новкъостал ду, ца хоар дIахьела хийча ба Б. Каюшникова бригадера болхлой. Дукха за йоаццаш бурув деттачун гIойча бийсанара вахте хьалара ца воалалуш висар. Фу дер теш хIана? Мала лохарга? — яха хаттараш уттаде дезаш хилац укхаза, хиланзар тIаккха а. Майулахх дайташ Н. Уолицова шьяр:

— Со вусаргва.

Шай вахта дIахьош кIаьдвоначча болхлочо юха ца воалаш дика дIайнхьар ший новкъоста вахта а.

ХIаьта чIоагIа шедалаш лаьттача хана а массе бурув деттачу конторашна болх сопабаьча хана хьалха санна. Ший болх беш ар № 76 йола контора. Цхьан минута оборудованента юкъера дIа ца боалаш, фу аш хьожаш дог лазаш хилар болхлой. Укхаза а цхьа барт болаш коллектив хилар дар бальан.

М. ДАСИЕВ.

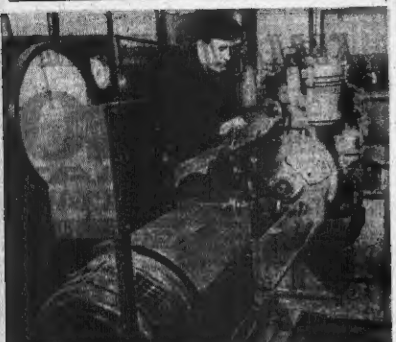

Малоярославецерча (Калужски область) ГосНИТИ яхача опытни заводе вихара юкъеххя мукъа луш а машинно-тракторни парка ремонт ярен эксплуатаци ярен Пачхьалкхен Iилма-тохкама технологически Институте Iилмахойн конструкторийн проектех хьаь керда машенаш, механизмаш, оборудовани.

Экспериментальни цехера ара а хийца, дукха хьае йолае дIачуснай кердача техника дукха образецаш. Царна юкъе тракторни двигателашта балансировка яра хьаа стенд. Цо йиш хулийт цар болх беш йоаккхе хя дикка йIахье. Цу тайпара стенд цхьа бIаь арахецаргья заводо.

Сурта тIа: шоана бIаргагу стенда тIа мотора тохкам беш воалла слесарь Кабачевский Анатолий.

П. Масловен И. Александровен сурт. ТАСС фотохроника.

АВТОМАТА «ДОГ» ДЕТТАДОЛИЙТАРАШ

Деррига а ших шу мара дац Грознерча «Электроприбор» яхача заводе ший болх дIаболабаь. Бакъда, цун продукци я вай мехкарча дукхача моттигашка дIаейнай. Боккхача мехера а чертежно-технически, кхыдолча документашта копировани а еш, уж дебадеш йола цо арахеца РЭМ-420, РЭМ-300К яха ротационни электрографически машенаш. Проектни организацешка, Iилматохкама институташка, предприятешка, учрежденешка чIоагIа накъайоал уж. Кузташа эьчуя дикагIа хул цо яь копировании. ХIаьта сухалла дилача цхьан минута 1,5 метр оригинала копировани йий йоал дукха за йоаццаш Сулейманов Айбета кулгаллеча конструкторски группо вIашагIъелла РЭМ-300К яха автомат. Из мел пайдане я дувцилга ца дезаш гуш да.

Цу автоматий «дог» да, дьаьа белгалйоаккх заводчанаша С. Н. Шабаева кулгалду механически цех. Да а да из иштта, укхаза хьаьо цу чоалханерча автоматацта мел эша оттхалаш, цул совгIа № 2 йолча цехе хьалеча шарикови ручканта оттхалаш а ю цар.

Болх бе безаш боагIаргболаш йоаккха, сийрда помещени а из. Аьрдехьа а аьттехьа а цеха йIахьалха латт станокаш. Царна гоннахьа а ерригача цехе санна йIера я. Къонабарий цех ала йиш йолаш я из цех, хIана аьлча укхаза къахьегачи 120 сагах дукхагIбараш кагирхой ба. Дале а балха гонахьа саьтара хьаьта езаш бац уж.

Шоаш хьеча продукци дизал 99 процент хилийтаре социалистически яхе бахьна къахьегаш ба цехера болхлой. Царех хIаране керттера декхар а хинна дIаттад из гIулакх. Цун темал доза ... ролера Нинезнаа Мариас дуна:

— Цу декхараша бокъонна лоархIадра ерригна ший терошиш сарыагIаьна къахьег тха коллективо. ХIара смена, участке болх беш а бреха «цха» хедабеш бе да контролерий постаж. Цуа совгIа болхлоша шоайла а лоаттабу тIахьожам. ХIара бетта «Дикача ди» дIахьу ваза. Цига бокъонна гучадоал бетта хьийга хьо, мастане а цхьан уйла ю кхоачалбоаьараш дIаладара. ХIаьта дикагIа болх бахьарпа карара кара тела Ше вышйл ю.

Дукха ба механически цеха В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабалара лекхара декхараш тIайца къаьста беш болхлой а. Пятилетка план 1969 шера апрелен мали беттанна кхоачашъь яккхара декхараш тIайнарех ба нв. Кучуков, Бочаров, Васьянов, Фальчиков, Могушков, Глубачев, Романцина, кхыбараш.

Декхараш тIехдика кхоачашдараа совгIа балхаяра безам сонбоадаш хьалхехо цар къона тIехье а. Дика толамаш доалаш къахьег цар гонзал Iомальча фрезеровщикаша нв. Покотилова, Кабучева, токара нов. Галичевна, дукха за йоаццаш мастералла хьоалаьча фрезеровщика нов. Дьяченко, дьылар.

Алкха цхьан балхаярча гIуллакхашка бахаш социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеча цехе болхлой. Цензашьта кхальийт тачул тIехьагIа сакъердаме салдIа а хоа порна. Иштта дукха за йоашш моаьнта совгIата деннача кхачат лоамашна салаIа баха хидар уж укх лешошка. Шоай балха гонзал лакхьара дIахо а деншш ба хьалха, дуга да жнийнараш. Укх шера хьалхарча беттанийара план 105—110 процент кхоачашьеш хьабахкхабале, дIахо ихы а лоарIамегIа къахьега лерхI завода болхлоша.

З. ГАЙСАНОВА.

БАЬЧЧА ВАХАР IОМАДУ

Дешархошта кIоарга знанеш лара, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеш я Советски района Советское ахача юкъерча школа ерриг педагогически коллектив.

Школана лоаттабу тIахьожами кулгалг нийса хиларо новкъостал ду уж толамца кхоачашде. Школа директора нов. Г. М. Османовен цун заместителашен партийни, профсоюзни организацешца цхьана къестаду деррига дешаш.

Цу школа педагогически коллектива вашал я новкъостанта вIаш гIо делга, шоаш карелаьпа гIулакх корта балаши гIабийрзаш леладелга. ТIачухилоен гIожа кулгаладегеи укхаза вIалла лелаш а дац.

Сакъердаме, дукхагIа пайда баргбоача тайнара лелабу укхаза методически балх. Хьехархой толашагIа йола опыт хьайовайташ йола йоккха тайп-тайнара материалаш чуйелаш дика методически уголок я. Дукха технически средстваш я школе: фильмоскопаш, киноаппаратами, проигрывателаш, цул совгIа ше мел долча предметех тайп-тайнара пособеш а я. Цу ерригача средствах педагогически коллективо массала пайда эц урокашка.

Школе беча балха юкъе йоккха моттиг дIалоап идейнии правственнии кхетам балара айхха дувзаденна долча эстетически кхетам балара дешо. Укх дешара шера хьалхара четверть юкъе кхачача хана культура кIирa чакхдаьккхар школе. ХIара бетта школа кхетама балха завуча В. А. Шевцова новкъосталца изобразительни искусствах лаьца тайп-тайнарча темех беседаш йийч а еш чакхйоах лайхерча классашкарча дешархоша. Масала, 1-ча сентябре дени комсомола 50 шу дузе деза ше дьаIакхачалца «Комсомол — советски художникий произведенешка» яхача темах тайп-тайнара беседаш йир дешархоша. ЧIоагIа сакъердаме чакхйьлар феврале бетта «Хьа пIи комсомол яле — из хьай гIуллакхашна чIоагIъе» яхача темах хиннa диспут.

Дешархошта эстетически кхетам балара боккхача лоарIаме а В. И. Ленина образ а цунца дувзаденна мел дола хIама а.

Дешара шу дIадоладелча дена массайолча классашна лоархIа оттаьча планага хьежжа кIира цкъа Ленински дешарш чакхлоах. Цул совгIа сентябрь бетта яхь къайкайир укх темах: «Ленин санна дала, болх бе, деша», «Ши тур я В. И. Ленин ваьча дийнахь дезз 100 шу дизара хетаьча яхьа. Цу яхьа хьалхарча тура итогаш ергьа В. И. Ленин вар 99 шу дузача деношка. Цул совгIа, пионерски комсомольски патруло шин кIирана цкъа яхьа итогаш ю, хIаьта цунах хиннараш школе белгаларча моттиге хьалдет. ХIанзалца яхье хьалхара моттиг йоалаш хьайоагIа 8 «А» класс (классни кулгалхо Л. И. Зубко), 6 «Б» класс (классни кулгалхо Е Д. Хункаева), 7 «А» класс (классни кулгалхо Г. Я. Дикова).

В. И. Ленина произведенеши, хIаьта иштта цох язъдьи литература чу я долаш ше ший библиотека вIашагIтохаш я хIара класс. ХIара классо къаьсткъаьста чакхйоах баьчча юбилей хетаьь тайп-тайнара мероприятеш; лекцеш ям, беседаш ю. В. И. Ленина музыкацара, живописцара, литературацара, театрацара бувзамаш дувцаш. ХIара классе Ленински урокаш ю укх темаех лаьца: «В. И. Ленина вахари цун гIуллакхаш», «В. И. Ленина наскеташ кхоачашдергда вай», яхы а. Октябрятаща утренникаш дакъ укх темаех лаьпа:

Ленина дукхалийнаа лоазараш», «Тхо Ленина беций бераш да».

Укх 1968—69 дешара шера школе вIашагIъелла болх беш я «В. И. Ленина вахари цун сийлен гIуллакхаш» яха кружок. Цу кружоке дакъа лоацарашта Iомабергба В. И. Ленина вахарех къахьегамен никъ. В. И. Ленинен цуй соратникийн сийлен гIуллакхаш, иштта кхыдараш. ХIанз В. И. Ленина вахарах гIулакхаштех хетаь кинофестиваль я школе чакхйоаккхаш.

Школе вIашагIъеллай «Тхон сийлен стена», «Ленински галлерея». ХIара четверте кердача экспонаташца, документашца, суртанца оргайоах школа комсомольцашен пионерашен шоай галлереяи стенди. Из деррига вIаштIехьдоаккхача хьинаре дакъа лоац лакхагIча классашкарча пионераша.

Белгалдаккха деза шиное бахбеча дукххача кружокаша шоай балха керттера дешаш юбилейца дувзаш хилар.

Берригача дешархоша хьинаре дакъа лоац школерча кружокашка. Иштта, говзача кулгий (кулгалхо С. А. Элембаев), цу кружока юкъебоагIачар хIанз кийчъеш я технически выставка: дIахо халхара (кулгалхо Алиев Хьасан), вилей (кулгалхо О. Н. Петрова). ХIанз самодеятельни артисташ В. И. Ленин ваьча дийнахь дезз 100 шу дизара хетаьча, хьалха районен цул тIехьагIа республикен хургIолча художественни самодеятельноста дьажарга кийчлуш ба. Тайп-тайпарен сакъердамех номераш я программе юкъе баьчча хетаьь.

Дукха дувцалийш я цу школе юбилея сийна беча балхах лаьца. ХIаьта лоацца аьлча шIендаштта уйла тIаьхийта ду дешархоша шоаш мел дер.

Н. ДЖАБРАИЛОВ.

КХОАЧАШЪЯЬЙ КВАРТАЛЬНИ ПЛАН

В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача денна сийна къахьегама вахте а этта лакха толамаш доалаш хьайоагIа Старогрозненски конторa кIоарга тохкама бурувдетта Гребнев Александр Сергеевич керте латта коллектив.

Март бетта планах 250 метр бурув тоха лезаш яр на коллектив. Духхьал 25 дийнахь бетта йола задани кхоачаш а ь планал совгIа 21 метр кIоарга бурув техал цу коллективо.

Къахьегам лертIа вIаштIехьбаккхарах, электроэнерги, реагенташ кхом беш дIаахийтар бахьан долаш март бетта цу 25 дийнахь 14.000 сома мехьа средстваш кхольй.

В. И. Ленина юбилей езьеш коллектива юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю мастер Баршевски Степан керте латтача смена. Бетта планах 62,5 метр мара ца доагIача укх бетта духхьала 25 дийнахь 80 метр кIоарга тохкама бурув техал цу смена болхлоша. Шераш яха лов смени дикагIча болхлой. Уж ба Тангиев Башир, Чуприн Владимир, Семехвалов Виктор.

Иштта къахьегама вахте а этта тIехьа ца юсаш балха тIа лакха толамаш доахаш накъайола В. И. Ленина юбилейна Бураков Александра кулгалду смена а. ХIанзалехьа март бетта задани кхоачаш а яь апрела четах бурув техаш ба цу смена болхлой. Дахо йолача хана а иштта дика къахьега лерхI бурувдеттараша.

А. ТИЩЕНКО.

Ленински къахьегама вахте эттача Грозненски кога гIирс беча фабрика болхлоша ерригa шоай торонаш сарцагIа яьхай пятилетка дикъагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Шерра социалистически ях йоарждаьй цехий, сменай коллективаша. Цудукха денгара денга лаккагIа кул доаха къахьегама толамаш. Продукцена реализаци ярен товарни продукци арахецарен кхаь бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй фабрика коллективо. Планал совгIа арахецаргба бикъ эзар пар когаа гIирс. Фабрика цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш карара кара тела пIе байрах хьежаьй Мурдаев Абдурахьман керте латтача берий кога гIирс беча цеха коллектива. ШоллагIа моттиг хьожаьй Мурадалов Султане кулгаллеча цеха коллектива. Иштта хIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашеш хьинаре къахьег Антоненко Мариас, Журавлева Клавдиас, Даадев Ибрахiама, кхычар.

В. САНКОВА, тха штата йоаца корр.

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIайнца социалистически декхараш толамца кхоачашдеш хьайоагIа пятилетка кхоачашдеш хьайоагIа Грозненски «Художник» яхача фабрика коллектив. Продукцена реализаци яра, вахоеш товарни продукци арахецара хьалхарча квартала план хачал хиъ ди хьалха кхоачашъяьй фабрика болхлоша. Планах дIарохьийтаргда 40 эзар сома мехьа кIувсаш, полиэтиленови хIамаш, кхыйола продукци. Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къахьегараш белгалдаьнна я ни. Завьялов, Гудантов, Краков кхыбараш керте латтача цехий коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй кхаь бетта задани.

Б. ДИТМАРЗИЕВ.

Укх тIехьарча нассехк шера «Грознефтехимзаводы» объединене правлинентешта юкъе хьалха латташ хьайоагIа Грозненски химически комбината коллектив. Укх шера а хIехецар ло яхье хьалхаре моттиг. Товарни продукци арахецарен продукцена реализации ярен квартала план самоолийтаь 30-ча марта, кхоачашъяьй комбината болхлоша. Планал совгIа арахиийнаа итташ эзараш сомий мехьа продукци. 30-ча мартага кхоачаш кхаь бетта план 103—104,5 процент кхоачаш а ьш, къаьстта дика къахьийгаа феноли ацетони арахецача Седяков Сергей, Бабаев Александр, Олифер Виктор керте латтача цехий коллективаша.

Н. КОСТЫРИНА, тха штата йоаца корр.

КЪАХЬЕГАМИ ГОВЗАЛИ

ОЧЕРК

Казахски пачхьалкхен медицински институт йистеьккха диплом шийга а долаш 1953 шера гаьнарча, ерригача округе наI мара йоацача лорий участке вера Магоматов Султан. ХIанз дIае специализаци. IуйрIйна — амбулаторе унахой тIаийбу; делкъел тIехьагIа — участковой больнице хул, унахошка хьажа хадданза кхайкош шагIа чувех. Говрана е велисипедаца 70—100 километр тIаьмарча кхаре водар фатагеш ламна сердалонагIа жа Iунна операци яр дукха.

Уж дар, кхы мел дарашца цхьана хиннадале а, дикагIдола шераш. Балха тIа а вахарe а цхьаьхила дог доагIар дег цу уйла йоссаргйоацаш: со вар-ванар ьнна — цхьакха хIама хувцалургдац. ЦаI мара инкъ банар кхыча цаха накъваргвола, хиланза варгвоаца сы хилар. Юстарча моттиге вале а, хано дIадехарел тIехьа ца вусийга, даим говзал дакъъелга, ший знанеш кIоарьъе, кердадар довза гIертийга, хIанз аьлча из кердадар, уж знанеш унахошта эшандаь — цар дукха вахаши болх беши ше хиларах.

Къонача лоро къаьрбаьбац цхьан хано медицини факультетски дош даларах лаьтта Гиппократа дуа: «МоллагIча шагIа со чуводе а, унахочон болча пайдане гIоргва со цу чу».

Ши шу даьннад. Районии больнице хирурга-ординатора гIуллакха тIа хьожаве кхайка хьалийхар С. Н. Магоматов. Раиса Семеновна Навроцкайяна зедалар пунгара лора хиланза дагIоавна хиосап долаш из хилар. Лора професси — ший тайнара професси я. Массанена а хов, цунна знанеш эшарал совгIа, дог чIоагIа долаш хиланза из варгвоаала а, Грозне а цунца цхьана болх бейша Раиса Семеновна дуьл:

— Унахочун кхелах дола дош хьалханка эттача хана шийгахьа озабезаш беш мел дола хIама юстархоссер Магоматова. Шакха а юха ца воалаш а цIена а бора болх.

Сухал боацаш, уйла яра тIера хинна, дика аьттув бовзакза волча цун тIах аьлла лелача балхага гIолларча ший новкъостий санна ка ца йоалаш хинна хила а тарлора. Цхьабакъда, лора говзалах сикха сакхуш болча унахоша цу сахьате теркалйар Магоматов, из доарьхIаш дора цунца къамаьл, цунца дIа а Iена, цIан дехь цIна йоаккхар цунга йист хулача хано.

Хьагуча пхьакха бахьан а долаш Наурдина Султан рентгенолога безам тIабахча санна хеталаре. Вехие дар цхьа во Iомадеш хинна фотогIулакх. хила мегар, цхьан хана инженер хила лог оттарах рентген-аппарат йиш ца душ хинна дила а тарлора.

Бокъонца яхаза специалист а волаш вера цIавоагIаш, цхьаалагIча городской больница травмпункте цхьан хана бе воллаелар из рентгенологех хирурген болх.

Вахаро хьахькхар гIулахх бокъонца Iомаде волавеннача хана мара профессена безам тIабоалаш иь хилар. Иштта пиьденнах из Магоматова а. Цунна сие а, коравань». ший моттиг а коравьй 1-ча городской больница коллектива, ходамболлаш хьакарайнцай ше херха. шийна хьаьйт йола професси. ХIанз дешз дIа рентгенолог ва из.

Султан Наурдинович ший сменагIа ужжал ших бe-бацкха не зеташ чакхбувлийтеш вола рентгенолог вацар, цхьакха саг боарамал тIех ца валийта а гIерташ. Цо тIагIоллара гучадаьнначо хеттаргахьа мара доацача хIаммех кхоачамбацар, лазара бокъонца дуктIанала гIертер из, кердача журналашкара жоа лехар, дагабуьлар шийна балха барашна — Леонид Григорьевич Гольдманаца, Виктор Иванович Шевченкоа, цу тайнара, зараше бIаргадайнар хьожста а дить, некъ болаш холча хIаманта юха тIаверзар дукха.

Цу гIулакха хьожаме а укх тайнара моттиггаш. Цхьа аргIазара профосмотр йолча хана Магоматова теркайнр ше оттаваьччу пехкаш тIа ягIа богаш. Цхьа яни дий даькхаа из Iеш ха йоалаш цо из лазар малагIа ю за гIерташ. Бека Саркошова белгалоаш хвхяча тIахкхачалца. Цо диагноз харцахьа оттаьмаларе доккха зулам даргдар унахочоа. Цхьан больницерча лораша дуккха ха хьикхай унахочоа А. бронхэктатически лазара оттаьча диагнозагIа дарба деш. С. Н. Магоматовна хагабьнначул тIехьагIа мара хаккар из малагIа лазар да. Тервоетан рентгенологаш хийттар нийса химмадаш. Унахочох дега порок хинннай, межеш болх ца беш сайцаа. Цо кIалхаваьккхе унахо дарба деча хана зулам дарддолча гIалата, валара.

Халахете а Грознерчен республикерчен больницашка массанахьа а уттаи сим лелача накъшка хулача лазарашта рентген-диагностика, массана а вац бронхографе методика ховш, диагноз оттае хала да кхача лелача шорга грижана а. Кхы вIалла а хIама ца хулача даьначул тIехьа оарцагIовнкх Султан Наурдинович.

Цунах доккхал деш бе цуннара болхлой а.

— Магоматова аьттув боал, — йоах цар. —Цун диагностика геттара нийса хилар белгалдоал, хетараш — бакъахьа хилар. — Из иштта долаш да. — Аьттув балара керттера бахьан да медицинах геттара дика кхетар, къахьегар, талант хилар. — Иштта йоах цунах больница керттерча лоро Евдокия Ивановна Карезина а. Дика могашу из приемни отделене лоро Любовь Филипповна Рыбакова:

— Тхо чIоагIа теш цунах. Эггара сагатагIен чоалханегIен дола гIулакхаш тхоашта хьалхашка эттача новкъостал дех оаха цунгара. Со. хирургически отделене консультант хиларах тарра, дукхача хана денз дог тийша я цу саго ховахетадь дош арг ца хилара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума 1966 шера 17 ноябрерча УказагIа С. Н. Магоматовна хозахетадь еккаш Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни лор яха сий дола цIи.

…Болх чакхбаьнна цIенгахьа вийрзе нах санна вола саг. Библиотеке дIачуоттаргва из шийна а ший къонганта —Iаьлийнен Iумара книжкаш хувцар дукха. Вераинта фаьлгаш хоржаргда цо, ший уйла кIезиг-дукха кхычаьльа лестар, салаIар дукха.

Н. БАХЧИЕВА.
Ленинградски пачхьалкхен университета журналистски факультета студентка.

ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАРАША НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР БЕРРИГАЧА ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАДЕРАШКА, МЕХАНИЗАТОРАШКА, КОЛХОЗХОШКА, СОВХОЗИЙ БОЛХЛОШКА, ЮРТА БОАХАМА СПЕЦИАЛИСТАШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Дела накъостий!

Берригача вайна цIенига а ца хьанна тайпара тIаьгIа хьалхий лаьцна яха аьлла хьалха кхачаьвьар, историческа дийна — В. И. Ленин вина дийнахь дела 100 шу дизарна бала беттIача тайпара нийсъабахар духьа лаьцна социалистически ахь. Яхьа июне бахкача Нохч-ГIалгIайчохь юрта боахама нъахьегамхоша, дерригача советски халкъа а санна, хьалха дехкараш тIаьйаца, уж кхочушдан духьа шаьра арахьаш бIарлоха.

Дехкар еттадаьд — хьоьта культурий хьувкьам республика бIарча хьийцача 1969 шера хIара гектара тIара 22 центнерага дIадахачаба, дерригача чудахьаш дела хаат 510 эзар гектарага дIекхачаде, пачхьалкхенга планан совгIа 25 эзар тонн хаат дехка, 800 тонн дуьх дехка, 5000 тонн шура йохна, 3 миллион фуь, 100 тонн тхо дехна. Уж дехкараш талама кхачашидаре дийна тезе аз республика ялатийн дехкаьвдийн болане, хIаьта цига дехкхе деаьна йаца деза хьажкIаша.

Колхозашкий совхозашкий духхе бе ялатийн кошача дехкаьрийнаш лаьрхIа вIайнача хьажкIай хьувкьам тешаш шорратехь лекхбе беза гезанчаш. ДIадахача 1968 шера хаттие хьинаш аьттув боацаш хиннадалийшшехьа а дийн телойша дакьад хьалха латтача дуйнахочар. Масала, «Лермонтовский» совхозерча ма. Аиев Рамазана звенос 140 гектар деича лаьттан хIара гектара тIара ялатийна лаьрхIа 42 центнер хьажкIаш яьхай. Наурски районе Ленина цIарагIча колхозерча ма. Сельнышкин Георге звенос хIара гектара тIара 45 центнер хаат дыьнхар. «Красноармейский» совхозерча ма. Нагарманов Оалхазара бригаде 300 гектар деича лаьттан хIара гектара тIара ялатийна лаьрхIача хьажкIай 35 центнер яьнихай, Сунженски районе «Путь к коммунизму» яхача совхозерча Гердманна Николай Васильевича звенос 265 гектар деича лаьттан хIара гектара тIара ялатийна лаьрхIача хьажкIай 41 центнер яьнихай. Цул тIехьайнаьац ишта хIара гектара тIара ялатийна лаьрхIача хьажкIай 41 центнер яьнихя. Назарен районе «Экономский» совхозера Хидиев Къурейша звене а. 200 гектар деича лаьттан хIара гектара тIара 251 центнер силосан масса яьнихай Сунженски районе Ленина цIарагIча колхозерча Иолхов Юнаиза звенос. Уиишне хьалха лаьттараш кхы а дукха ба.

Производство новаторий опыте хьалхьеш, кхьане лаьтташ дехаш, тешад дукха йоахала йоачаме кулаш йолча вай республика хьалхашка кхы а дукхза дукхагIа делча лаьтташ тIара лекха хьувкьам чукхахье йиш хилар. ЦIаьбебагьа, халахета а, цу аьттув болаш делча хьалах дукхача колхозашкан совхозашкан, къаьстта а лоамашта икарча районашкан хий дехаа лаьтташ делча игнашь, вIашха аьттаха а лайда хаац.

Уж тIехьарча шерашка хьажкIаш кIезига тернатье бахьяй яькхахе совхозе кулгалхой специалисташ, ялатийна лаьрхIа хьажкIаш кхоа лаьтташ бокъе йоацаш кIезига бенебахаб, агротехника тохаш, из культура кхоача хьалдо деза дош еч яц, кIезига лейда ац хьувкьам лекхбара йолча материальни моральни стимулех, тернальц квадратно-гнездовой хьакаге хьажкIаш дIаэра способ, хийра чьелаш лееттабеш уж кхоарга дIабеда кьаьхьегаш нахи лекхбар духьа.

Уж кхоачамбоацараш бахьан деаш колхозашкий совхозашкий кьа ца йеанкхай духьа вIашт оьеша дуь, кхьачашьаш хьажкIаш, кьаьстта а вертовой хьажкIаш нийчьара пачхьалкхахи план, деаьараш Iоадаре план.

В. И. Ленин вина дийнахь дела 100 шу дизара бала беттIача тайпара кийъабахара 1969 шера тIаьIца дехкараш кхоачашдар хьалхара бехкитоханаш хилара, вахархой сийлахьча гIулакхашна вай дехкарийла ду ялатийна лаьрхIа дIайайнараш санна, иштта силосан лаьрхIа а дIайийнача хьажкIай хьувкьам лекхбараш уж дукхагIа яхараш йолча резервах бiазаргIа пайда эца. Из дехкар кхоачашдеча нартара дахьа лоаца долаш ба вай сий дела механизатераш.

ХьажкIай хьувкьам лекхбар духьа доттабечо кьаьсане дIадах лаьтташ лекадарашка сийа дерригаш ннаш тIадехийтнага, юртанахча кьахьегамхоша хIара денна тIагIортта белх баьта. Тхо дяг тийшаш да, берригa юрта боахама белхлой, цIесаче, цу дакьхача гIуналха нитье гIоргхилорех а 1969 шера цар юртбоахама культурий — къаьстта а хьажкIай хьувкьам лакха кхебаргхилорах а.

400 гаргга механизированни звено а республика вIашигIьаьела. Царна юрта латт «Лермонтовский» совхозера Л. Захаев, «Красноармейский» совхозера Х. Исраилова, Ш. Нантаев, Шелковской районе Ленина цIарагIча колхозера И. Сиганов, Сунжински районе «Путь к коммунизму» яхача колхозера Я. И. Тимошенко, Н. В. Гердменко, «Назрановский» совхозера О. Мальсагов, Шалина районе XX партсъезда цIарагIча колхозера А. Лечалиев, дукха кхьйбереш санна белетатти гезанчаш.

ХIинзза а дела, бIаьстан лахьйра культурин дIае кийче ача хана, звенешта ишлъе къоьсам бакьхаб хьажкIай хьувкьам лахтбарах механизированни звеношта тела яьна отталь КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советан обсовпрофен кхаарe кара тела Ше байракх яхкйр духьа. Яхьа условеш котбьливаргаш кхьо хIаргъа кулгацара кьахьегам дIа ца бахийтам а бахийта а хоадена ца бахийтам лоамашта ихарча районашкан хин дехкача лаьттанкен 150 — 200 гектар деича кхаах хIара гектара тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш вукх икхйисича районан хий ца дехкача лаьттанкара 35 центнерал кIезигагIа йоацаш ялатийна лаьрхIа а 200—250 гектар деича кхаах хIара гектара тIара лоамашта лекхарча районашкан хий дехкача лаьттанкен 400 центнерал кIезигагIа йоацаш хий ца дехкача кхьча районашка 250 центнерал кIезигагIа йоацаш силосна лаьрхIа а хьажкIаш яхьа механизированни звеньяш. Цу хана пхаьнагIчуй лакбе беза хьажкIахача продукцига дIабеда ах.

Оаха, республикански совещане дакъа лоацаш дийна, берригa хьажкIаш лелораш, специалисташ, юрта боахама берригa белхлой тIаьхьах 1969 шера хьажкIай хьувкьам лекхбара яхьа условеш тIара дьахкамеш кхачашидаьа ца Iеш, тIехкзоачаш а дарн духьа йоалламача лакхе кхьаьбехкара.

Тхона хет, хьажкIаш дIае ахийнача хана кхашие балхаш дера техника бакъанда кийча йой хьакакзе, механизированни звеношта тельаш йоаца машинаш Iаьашъазе даг ма хилар. Уж шера ялатийна силосан лаьрхIа дIайийна «дека-га хьажкIаш дIайийнача юкхьа дела чуэмацца йоача хана звеношта дIайийнадуьхийтига вIашт-тIехьдиниха деза.

ХIара звенона хьажкIаш кхоа технологически картара оттадо деза хьалчаеIагмахача участиера хьалха хьалаш тераса а дом. Цар тIа белгальенна хьан кха картара агротехнически мероприятеш, белхаш дергдела хенеш, кьаьстта кьаьстача операцей дийнала хьанхамаш, тавса деича удобрений, гербицидий бараш, дIабеда ах цхьан хьакалох а беш лаьрхIача тайпара хьажкIай хьувкьам лекхбарах звеной члений кьаькьегамах ах телаш [illegible].

ХIара хьажкIаш лелачон боахама кулгалхочон ялатийна мечача дехкаьрийнаш лаьрхIа дIайийнача хьажкIай лекха хьувкьам кхобара агротехника дика Iаморгйоле гIулакх вIаштIехьдинха деза. Цу хана кьаьстта уйла тIелаца тахна аргъаш механизаторам квадратно-гнездовой способагIа хьажкIаш дIае практически Iамобара. Из способ нартара хила еза хьажкIаш дIаерча.

ХьажкIаш кхоара дече дерригача балхашта из ишта дукхагIа механизацаш а еза, кулгацца хьагаш дела кьа ишьера дийнха йиш йоацаш дела хьажкIа хенашта иха гIаале деча балхамаре дIаяхьначе.

Къахьегама оаьоле лекха йолаш болх боре хьажкIаш лелачо механизированни звеношта звенош дела хьалаш вIаштIеньдаза, деза хьа йоэза терме а, масса сагIоребхьара уж хьалхаш а хохтве а еза колхозий совхозий кулгалхоша.

ХьажкIай хьувкьам лекхбар духьа доттабечо кьаьсане дIадах лаьтташ лекадарашка сийна дерригаш ннаш тIадехийтнага, юртанахча кьахьегамхоша хIара денна тIагIортта белх баьта. Тхо даг тийшаш да, берригa юрта боахама белхлой, цIесаче, цу дакьхача гIуналха нитье гIоргхилорех а 1969 шера цар юртбоахама культурий — къаьстта а хьажкIай хьувкьам лакха кхебаргхилорах а.

Ставропольерча юртбоахама авиаце эзарех миллион гектар совгIача гурахьа дIадийнача ялатийна кормика е езаш я.

Сурта тIа: самолета командир Виталий Юрине (аьрдехьа), шолагIа пилот Борис Сочаренков гурахьа латт дIадийнача кхашка хьажа тIоттиб кийчбенаб. ТАСС фотохроника.

Социализма мехкашка

ПОЛЬШЕ КЕМАШ ДЕЧАРА НЕРДАДАР

ВАРШАВА. ГIаьнарча ПоморгIи кемаш цIерагIча верфе хенахьа Польше эггара доккхагIа дело мухь кхухьа кема хьаде долаьд. ТIера мухь а тIехьа 55.000 тонн даза дела из Iалмьнита догкха кема хьадаре нерда этап дIа йолча Польше кемаш хьадаре давкъе. ХьалхагIа тIера мухь а тIехьа 28.000 тонна тIеха довад [illegible] кема хьадаре Польше.

БОЛГАРЕ МОКХАРИЙ ЛЕЛАДАР

СОФИЯ. Мокхарий леладара кIира чаккдаьнва Болгаре. Из чаккдаьнкхача хана кооперативни бахамашкан мокхарий лелараша — любителашан мокхарий бIаьстана килдаьдь, юрта боахама из даньа 1968 шера догIалгарe ктагаш яьй.

ХIана 720 эзар кних ба Болгаре. ДIадахача шера 5 эзар гаргга тонн моза гулйир мокхарий леладераша. Цу продукцех хьатIама деха 12 миллион лев кхьар. Дукха моз дехкад ГДР-ага, Швейцарига, Францега, Англега, Марокега, кхьча мехкашка.

ХЬАЛЬЕШ ЛАТТ ДУКХА КОМБИНАТ

УЛАН-БАТОР. Дийнан байнамраш дуккхан дукха продуктайн 100 тонна — ишта [illegible] Чойбалсане балгашкан монгальски гIимаалаьский механик хьаьлаш летачо дукха комбината производственни мор. Комбината ишта производарда башнаш даьтта, бераьбошта детта кема, муIехи бергехи оаш бола хIамаш, юрта боахама лаьрхIа дукхаш тIалмайн тьонар. Комбината хоадаьний цхьа даьтхьагIа 6.000 тонн дукха.

(ТАСС).

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ХЬАЖКIАШ КХЕЯРА БОКЪОНАШ

Наукастия даьмагIча шера юртбоахама культурам яхара тIаьйна социалистически дехкараш телашта кхоачашдара бокхха теркам тIабахийта беза бIаьстан юе культурам агротехника. Бокъонаш йоза кхоачашьеш хIаера.

Ала дезь. Ухх тIехьарча кхаьдиь шера республика боахамашна ялатийна лаьрхIа хьажкIа кIезигa дIалоаш хилар. хIаьта из йоча в гектара хьувкъам гаугаза лоха бе.

Ялатийна лаьрхIа бIаьстан мухье мича культурех эггара дакьдIоне а хьажкIа. Ухх шева хьажкIа дукхагIа дIае лаьрхIаш республика боахамаш. ХьажкIай лакха хьувгъам баккхара боахха ча лаьрхIаше ха из кхеара агротехнически мероприятеш йоаза кхоачашьер. КхьйбоIча культураш санна бIаьстан йихье даьттанове тIеадах сенацах, ихаш ниийслеш макха боакх зоба аьлача лаьттана. Цахо хьажкIа фу лаьттах долаш тIехьа мексазаш хьехаш шоне культураш е. Хьалхарьар лаьтта тоIанош 10—12 сантиметр кIоарга е оча. хIаьта йолаагIа ер хьажкIа дIаезнерлха тIехьа мекхар долаш. тIаьхха цIаьхха макха балхал бела.

ХьажкIа дIайийначул тIехьагIа а культивацаш дIадахийнача фуш 2—3 сантиметр тIехьагIа лаьц а. Из бокхача доахIаме а квадратно-гнездовой хьесане хьажкIа дIайийча. ЦIаьа аьлча уж еррига мероприятеш йоаггIа а тайпаре кхоачашьйнча оасаро кIезигаIа хул культураша тIела дал чусец. Цул совгIа микробиологически деятельность даккху. ДIахо йоача хана оасарша кьеосан лоттабеш макхош доза аттегIа хул.

Нагахьа санна хьалхе дIайийча хьажкIа нийлаха, дукла оасар дьале хул. Хьалха а яхаш хьажкIа дIаьмарга тIаьхьадаха йиш яц. Иштта масала лоамашта нуе йаре районашка пIхьеалагIа мал тIакхоачаш дIайийна хила ез «Стерлинг», «Одесская-10» яхача фух бола хьажкIа, хIаьта кхьча фух яра гибридаши нуталагIа мал тIакхоачаш дIайийна яха ез.

Бокхача лоахIаме за боагIача боарамагIа гектара фу дIакхачийтар. Иштта кхоачамбеллаш йоачаш хулача районашка цхьа гектара тIа 40 эзар постеши хила еза, хIаьта хий дехкача лаьттанк гектара тIа — 50 эзар. Йоачаш кIезигагIа хулача районашка 27—30 эзар постеши, дIаьта йуьхьа болча — 20 эзар постеши. Хий дехкача лаьттанк тIа хьажкIаш дIайийна муIаранац хий дехкача хьаллашка нийслуш хила деза хий Iадаргача оагIоалхьара хьекха кхогалаш.

Ала еза, хашахьея дийлача гIуллакх дойла хьажкIа хьувкьам тешаме лакха хургба. Цудухьа лакхе йийна мероприятеш кхоачашьа хала тербан бе йиш.

ДIаеле аьлча дукха кIезигагIа лоацIаш болаш даш хьажкIа дIайийначул тIехьагIа ду балхаш. Эггара хьалха хьажкIа хьатIалале макха боакх. Из фу дIа ма хийнге бакха беза. ТIаккха хьажкIа хьатIалькеа 3—5 кхьача цоаларагIа макха боакхо бела. ЦоачагIа — 2—3 дов хьаьдича, дIаьлагIа — 4—5 йорд хилча. Макха байгана макхаша боаннх, агрегата тIулат сахьета 4—5 километр боаааш. Нагахь санна уж механизировании агротехнически хана кхоачаш ца дойа оасар хотлаьача йоакIахта хIима дулургIаш. Макха бокъхачуа тIехьагIа мугIаронашта юкъе ураIан кхоарIиен моза культураш е еза. Йоачаш йолча шера тIехьлархар ца еш гулнаш дарда кхоачабе могадза. Дукха оасар цельнача кхаша хьажкIа хьатIаланле а 4—5 йорд яьнача хана 0,4-1 кхача гербицидашца обработка е еза. ХьажкIа дIаелаш фуна кхьанец товсарах совгIа баланеща хьасане растеневте оаш тохале культивтонашпа-раcтеннитоналашца удобренеш тоесе могадо. Удобренеш оалаш догIадаргIача дIахкхачийта еза. ХIаца позволика массаза еча хана тоесса еача удобреней боаван ба: хIара гектара 1—1,5 центнер суперфосфат, 0,5—0,75 центнер аммиачни селитра, 0,5—0,6 центнер калийни чух.

ХьажкIана вегетационни хий тоха деза эггара хьалха хьажкIа 40—45 сантиметр догIаенача хана, шозлагIа — из бакъхале, кхозлагIа зиза декххача, хIаьта тIехьхьара фийга чу шура еоача. Хий дахкачул тIехьагIа лаьшам пампалаха еза, хIанз аьлча из ма дойа хий дихлаша эффективность цIаьала долу.

ХьажкIа кхеара балхаш кха ле [illegible] хила ду. Цудухьа, еонагача колхозашкан совхозашкан хьажкIа кхоача механизированни звеньяшта [illegible] хьалахаш кхоачашие дехкарийла ба боахамий кулгалхой.

М. БРИДНОВСКИЙ,

агроном.

МЕМОРИАЛЬНИ ЗОНЕРА КЕРДА ГIИРСАШ

Ульянов Александра Владимири дешаш вальгIача хьалха хиннача гимназена (хIанз горед Ульяновсерa № 1 йоля школа йолча) хьалхе йоламй керда школьни здани. 1970 юбилейни шера цу дукхьашкa гургaл тохаргба Ильича кьоначa 1176 юртахочо.

Кердача школа проект оттаьй зешара зданей экспериментальни проектировоне Центральни Iилмахкохана институто. Шкале 13 классни цIа хургда, 16 зешара кабинет, ишь йоккха аудитори хургьа, общественни балха лаьрхIа итт цIа хургда, мастерскеш, лабораторееш, кхы ду бассейн а чуйоашаш спортивни комплекс, Iаж хашалахьара беш хургьа. Из одам, доалаза агIача Профсоюзий Дворецашен лаьхача гостиницашен пхьана. Ульяновскерча мемориальни ленински зонаша нийсьа гIоргьа.

Зоя БЫСТРОВА,

АПН корреспондент.

ЦIЕЧА БАЙРАКХА ДАЬЙ

Дийнахьа буса оттаьш пассажирски мукъаш «Дiа-ахa хухьеш поездаш дIаух Гудермесорча станцера. Уж кийчьо каргa техническе хьалар дош бойш болхлоаш. Ухх тIехьарча масеси бетта социалистически зуьйе хьалхара мотти леласи хьабоагIа лаххача сулалца поездаш кийч а еш саракстийн путевашка уж вакъабоаха из коллектива.

Станце белхлой гIалбуга наьъ кхьачор ухх дегийна коллектив. Февраль бетта баьча балха итогех профсоюза райкома президиумо [illegible] Грозненски отделене кулгалхой районех цу пункта коллектива вараре мара тела Ше байракх а дуй цхьаьлагIа мотти хьаьлайар. Дукхача болхлоашта оаар «Профессии хинагIара» ара оийлен лIа. Царца ба вагонашта ремонт е слесараш Я. Юдичев, А. Морозов, токарь Н. Токкогубов, вагонашта хьежаш вала В. Орлова, С. Быкова, штукатур-малар В. Иванов, кхы дуккхабараш.

Г. АНОХОВ.

ХIАНА ХИЛАЦ БЕРКАТ?

ХIанз вай республике, хIара боахаме хиная из Iеш, хIара районна специализацни еча хана боккхача лоархIаме да, хьажкIаш кхеара аьттув болча районашка цу гIуланкха йоагIIача тайпара йоккхо яр. Цу дакъе аланза дахаш хьажкIа санна лоархIаме культура кхеара. къаьстта Шаьли районa санна Iалама хьалаш долча, укх тIехьарча шерашка теркам кIезигагIа тIабохийташ хиннaлга.

Района дукххача бовхамий механизированни звеньяш кхоачамболлаш лаккха хьувкьам кхебаьб хьажкIай, бакъда ерригача районе 1967-ча шера 2727 гектара тIа дIайийнача хьажкIаех чуйинар 5065 тонн мара яцар, планах икха оттаьр 7700 тонн йолча. Цу тайпара кIезига бар района боахамаша дIадахача шера чубеил хьажкIай хьувкьам а. Иштта 2700 гектара тIара 6223 тонн мара хьажкIаш яланзар. Уж планах йоагIачарел 2877 тонн кIезигагIа яр. Шинна а шера района боахамаша кхоачашьинзар хIара гектара тIара хьажкIаш кхеара план. Хьалхарча шера гектара хьувкьам 18,5 центнер хилар, хIаьта дIадахача шера кIезига дуккхагIа — 19,3 центнер. Бакъда шинна а шера гектара тIара хьажкIаш кхеара оттаьь йаш — 26,5 центнер яр.

МелагIаш ца хьажкIа хьувкьам иштта лоха хилара бахьанаш? Хоеш ма дий из культура кхеара районе лаьттан-Iалама хьалаш аьттув болаш долга.

Керттера бахьан да ала деза лаьтта леладара культура лоха хилар. ХьажкIаш кхача бол беш волча моллагIча механизатора хоеш да из культура кхеара кхоачашьйо ерригa мероприятеш [illegible] агрIаслен [illegible] а цхьатарра дикел кхоачаш ца йича хьажкIай хьувкьам дика хила йиш йоацилга. Цудухьа оаланта-ра деза тохаргьа вай хьажкIаш кхеара процесс.

Хьожаргда вай из гIулакх дIадахача шера вай юкача района боахамаша мишта кхоачашдаьд. Дукха нийслора вIалла лушеки а ца еш лаьтта зиба оахаш. ШозлагIа-дале, гурахьа зиба ахенза дисача, бIаьстан юкъе аьхача лаьтта дукха юьра хьажкIаш. Иштта дIадахача шера района боахамашка зиба аха ца ккуьш кхо эзар гектар лаьтта дисадар. Къаьстта дукха дисад из «Шалинский» совхозе (пхьа эзар гектар). «Автуринский», «Джалка» совхозашка — 1,5 эзар гектар.

Цу боахамий пхьарше болча специалисташа бахьанаш доах йокъал а этта докъадения лаьтта оахача хана макхаш латтадар оахамах кхаш. ХIаьта из бахьан дац. Вай кьалха дийшача тайпара хьажкIашта оахача лаьтта лушеки а я уж балхаш даь хинна-даларе лаьтта ахенза дусаргдIацар.

ХьажкIа хьувкьам лакхбара Iалахьмате лоархIаме я органически удобренеш. Бахьла царех бала пайда бан уж кхашка айкара боарам, ца йоазаш ца хилча. Хьалха латтача, опыто, Iилмана карагIдахьнараша тьахьоох хIара гектара тIа 5 тоннагара тахьаь тоннага кхачалца удобренеш ехка еьилга. Цу боарамал кIезигагIа е дукхагIа уж кхашка ехкача царех пайда балац. Эггара дуккхагIа хьувкьам тIакхет хIара гектара тIа ткъо-тахьо тонн кхо дуллаш хилча — хIара тоннах 57,5 килограмм, хIаьта хIара гектара тIа пхи тонн мара ца йиллача — 13,4 килограмм.

Из гIулакх а лерттIе чакхдаькхадинер Шаьли района боахамаша дIадахача тIехьарча шин шера. Иштта 1967-ча шера хьажкIаш дIаоргйолча кхашка ехка удобренеш 1025 тонн мара яцар. Вешта аьлча хIара гектара тIа — ах тонн гаргга. Кхы дукха дукхагIа еккаьзар уж дIадахача шера йийнача хьажкIашта а. 2693 гектара тIа йийнача хьажкIай хIара гектара тIа юкьера лаьрхIача бархI центнер гаргга кхо йиллар. Из кIезига да. Цу тайпара кхашка органически удобренеш екхарах бала пайда бац, хе мара.

1967-ча шера хьажкIаш дIайийнача кхашка тайсе ерригa минеральни удобренеш 425 тонн яр, хIаьта дIадахача шера 650 тонн. Вешта аьлча хьалхарча шера хIара гектара тIа 1,6 центнер, дIадахача шера 2,4 центнер гаргга. Уж а керттера оахам деш а йодкорчка еш а хьажкIаш дIайийнача кхашка ехка удобренеш.

Цу тайпара да района боахамашка хий дехкача лаьттаех шерра пайда эцарах хьажкIай хьувкьам «алсамбоаккхилга» а. Юкъерча аланза даргдаш района боахамаш хий дехкача лаьтташ тIа дукха дукхагIа хьажкIаш дIае баш йолаш долга, хIаьта уж нийсса лелаьача царех боалача пайдах дуьнахга а ма. Дале а 1967-ча шера 237 гектара тIа мара йийначар района хьажкIаш, хIаьта дIадахача шера кхы а кIезигагIа — ма. бIаь гектара тIа. Деррагаш а хий дехих лаьттанк 4,1 эзар гектар мара дац. Геттара кIезига да из района хьалашка.

Из а дац дерригa. Цецоах цIаьхха хьежача цхьашадолча боахамашка хий дехкача хIара гектара тIара чубаьха хьувкьам хий ца дехкача лаьтташ тIарчул кIезигагIа хилaро. Иштта, дIадахача шера «Джалка» совхозе моттигаш нийсьелар хий дехкача лаьтташ тIара 12,7 центнер мара хьажкIаш ца кхеаш, кхи а тIехбаьлар Куйбышева цIерагIча колхоза кхаш леладереш. ХIара хий дехкача Iектара тIара—6,9 центнер. ХIана хинийб хий дехкача гектара хьувкьам иштта лоха? Хий дехкача лаьттан тIара ма хулла дукхагIа пайда эза безьам болча боахамаша лаьрхIа чаккхдаккха деза из гIулакх.

Лаьттана хьажкIаш дIаелахьа а дIайийначул тIехьагIа а йоагIача тайпара обработка ца йойя кхашка хий мел дукха дехкарех пайда бац. Из да обработка ца йича кхашка тIадувлача оасаро хьажкIаш дIаьокъьаш хилар. Кхашка дехкача хих оасаро дуккхагIа пайда эц хьажкIаел.

Цу тайпара «лаккхача» боарамагIа лелаьяй, «Джалка» совхозе дIадахача шера лаьтта леладоро культура. Из бахьан долаш хинаб хий дехкача гектарах болаш пайда селла лоха.

Юкъера лаьрхIача ерригача района дукхагIа долчо боахамий хьажкIай хьувкьам ла мигардоха лоха хиннабале а, цхьашадолча боахамашка дукха звеньяш, бригадаш я хIара хий дехкача а гектара тIара тоьъаш лакха хьувкьам кхебеш. Масала «Джалка» совхозе за Элсултанов Балрудина кулаьлду звено. Нагахьа санна 1967-ча шера хIара гектара тIара 36 центнер хьажкIаш яха хиннаяхь, дIадахача шера из шифра 14-га кхаччалца лохьелар.

— Фуд бахьан—хетт аз, оцу болча механизаторага.

— Керттера бахьан да хьажкIаш дIаяш дахаш, эггара цу культурана бокъе доле гурахь кха оасар дахье хилар. Производственни управлене специалистийн йоагIIача тайпара терко ца культура кхеара. Из бахьан долаш хий хашахьа обработка ца еш хьажкIаш, хIаьта хий хинкаьхь ца дахь хIама пайдана доазаргда хоаш ма дий. Цхьан дешна аьлча хIанз санна мара цу культурах йоакхо ца йойя тIайоагIача хана кхы а доллургба хьажкIай хьувкьам.

Цу тайпара масех доалане йиш а кхьча боахамера а. Иштта са кьамаьл хилар «Шалинский» совхоза тракторни бригада бригадира Шамаев Салмнуца. Цо дийцар:

— Дукха ца я со хьажкIаш кхееш вола. Ухх тIехьарча шера мера гектара тIара чубаьха хьувкьам 34—44 центнерал лохагIа хьинабаш тха. ГIулакх сенах латт аьлча, из латт механизировании звенош болхлой Iай балхаш мукъе из бувлийтарах. ХIана аьлча гуйранек Iанен зимаяахьа из йоллий хургболча хьувкьама лара. Цул совгIа хьажкIаш кулпача хана дукха елат дов, хьажкIаш гулье нах из тоьаранх. Цу гIулакхо специалистий, боахама кулгалхой уйла тIаерзе еза механизаторий къахьегампара безам совбеккхара. Дукха моттигаш нийслу звеной кулгалхошта шоай болхлой бокха ца боазаш. Из да духьаш кьаьхта тIа хинналц вIашагIвеххара.

Белгахе дей хьажкIаш хийнадолча боахамашка укх шера а хьажкIай хьувкьам совхха санна доха хила тарлулга. Масала, «Шалинский», «Джалка» совхозашка хIанз а тоьаш дац фу. Цул совгIа дукха лаьтта дисад бIаьстан юкъе аха, кхашка кхоачамхилалаш органически, минеральни удобренеш ехкаш, вIашагIьехна дасфни хIаназа вIашагIтехна а керттерча латта.

Района хьажкIаш дIалоаш долча боахамий специалисташа уйла е еза цу гIулакха, хIаьта хьажкIаш кхееча нийслу кхоачамбоараш дIадаха деза. ТIаккха мара беркате хургдац лаьтта.

М-Р. ПЛИЕВ.

ПРОДУКТИВНОСТЬ ЛОХ ЦА ЕШ

Республика дуккхача боахамашка санна хала Iахгаралоал тха колхозе а хьайбаш. Укх тIехьарча шерашка из хинначa тайпара Iа дIахьхилараш тоьазар Iалашйе хьайбаш.

Дале а тха колхоз хьайбаш леладерий вIаштIехьаьна хьайбай продуктивность лох ца хилийтарал совгIа, дIадахача шечул из кIезиг-дукха лакхье а. ЛоархIам болаш къахьийтал хьайбаш леладераша хетта кхьачан дукхагIа хилийтаре а. Тха колхоза 662 бежанах летта боахан 287 етт мара бац. Цудухьа лоархIама да цара ухх шера 32 етт тIаккхетар.

Къаьстта дика къахьийтал лорхаша хьайбай продуктивность лакхъяра. Тешшане оттаьча рационага а тьоахаш хьайбашта доагIача тайпара, хан-ханнахьа доакъар дехкаре торе хилийтар, вукьа-дале, доакъар кхеяеш, шозлагIа-дале, хIаьа Iаттагара йоаккха шура алсамьякхеш. Иштта дIадахача шера укх ханачул итт килограм тIаккхийттай хIара Iаттагара йоаккха шура. Масала, колхоза дикагIа боеча доахоаша Джабраилова Аьсета ше леладеча доахах хIарнегара кхо бIаь гаргга килограм шура яьккхай укх шера шин—ах бетта. Иштта кавагIоал нуйна тха хьалашка цу тайпара телаши даха? Цу гIулакха лоархIаме хиннад доахангара йоаккха шура алсамйоаккхаш лелача доакъав оаха доахана телар. Пацна хадданза доаттабу оаха бIайха нуж, хIаьта ца мехамот а еттаж тел доахана. Цул совгIа тоьонашка тьежка концентрированни доакъав а тел. Цу гIулакхаша торо хилийтай хIара Iаттагара йоаккха шура дIадахача шера укх хана йоаккхчи хиннарча итт килограм тIаккхетийта.

Ферма хьайбаш леладераша шоаш социалистически кхь йоарадаьд хьайбай продуктивность эша ца йоалийтаж лоахан Iаагарамна. Цар дика кхетаду ферме диса доакъар: йол (173 тонн) ткъоалагIа апреле, силос (985 тонн) итталагIа апреле, хIаьта концентрировании доакъар (46 тонн) ткъоалагIа апреле кхачалца мара, ма хулла хьожалойла а, тоьаргдоацилга. Цудухьа чIоагIа хьалладьцай из дахь хьайбаш лелаеча фермай берригача доярашка, скотникашка. ХIана царна юкъе белгалбаьннчараш тIераш яха бага я. Царех я доярка Мусаева Медн. Ше леладеча ткъаь Iаттах хIаранегара укх шера шин беттен ткъаь дийнахьа кхо бIаь килограмм гаргга шура яьккхай цо квартальни планах йоагIар 210 килограммм мара йоалача. ХIаьта цу тайпара тха хьалашка дика телаши лаьккхача хьайбаш леладерий цIераш яха йиш я кхы а.

Доярашка санна дика къахьийтал скотникаша а, телятницашка а. Хьалха из аьнначa тайпара укх шера Iалашдаь дерригa [illegible] кхоачам болеш хиннадоацпале а (планах доагIачух 5470 тонн кIезигагIа даь Iалашдаь дерригa доакъар) дIадахача шера хьайбашта тIаккхеташ хиннача 50 грамм дукхагIа дуьх тIаккхет хьайбашта. Иштта, кагийча доахах хIарнекa дийнахьа буса шоьера лаьахIача тIаккхета дуьх 400 граммашта дIаккхеч, планах доагIар кхо бIаь грамм мара доацача.

Хала дале а шоай берригa ниэ оааагIбаьккха къахьегаш ба хьайбаш леладераш продуктивность лох ца йоалийташ хьайбаш Iаагарамдахара.

Л. РАЗИХАНОВ,

Гудермесски районе «Мичкаге» лоахасс нартхара зоотехник.

ХАЛКЪА ТЕАТР ДОХАШ ЛАТТ

...Дукхадолу Сунженски районна Орджоникидзевски станице бахача наха шайн халкъа театр. Каст-каста хуьлу уьш цуьнан спектаклашка хьежаш. Искусствах дукха безарна цхьаьна дIадолалуш гIуллакх чакхдаккха лаьрIа бара самодеятельни артисташ. Шайн хурмагар дера боху тоаба гIертаза цига боьлху беш хинанча театра художественни кулгалхочо а.

Кагирхой моттал [illegible] а, болаш а ухар кордаче [illegible] дага хьажа.

ХIинц боагIий? БагIан. Театра «са хььдал», хьалха [illegible] боьлху беш хинна режиссер дIадаьлла дена мIелиса уьх нах театре.

— Режиссера гIуллакхаш кхочуьдеш культура Цlен директор А. М. Бондаренко ву, — боьлху райкультотдела заведующи З. В. Февралева.

Шийна могар-ду цо театра болх вIаштIехьбаккха гIертаза, балъда цо стуьча йортах башха пайда балац. Режиссера опыт ма ца хуьлуш, спектаклаш массо а уттаре баьлла хан. Массарх бует боьлла «Массала а хургаьц циска масленница» аха А. Островски пьеса кийчъеш хила, амма из кийчъа йоалаш яц.

Бехк баккха йиш яц А. М. Бондаренкох. Культура Цlен директора бо безаш бац театра режиссера хьалхара болх. Кхета дале а театра болх вIаштIехьбаккха хьал ма. Бакъдо, иза массо театр тоадала таьла да.

«Цу дерга вай дуьйна, дика театр хIаьта а на дий мо хьалха санна дег а дилла лаьIа фондазеза. ХIана дац цо режиссер лаха-да дии.

Хета хурда республики режиссерийн хIаьнга болаш сцена. Из харц да. Республиканским культпросветучилище хIара шара хьедла режиссерски курсаш, хIаьта хIара шера итташ режиссерашка кийчбу цига. Сунженцашна а цу курсашка шоай сагахьа ваийта а, е режиссер лаха [illegible] а бац.

ХьалIакхоьшнашна латт В. И. Ленина вьь 100 шу хуза да. Ерригк культурчереждениеш цу цIейна назделла кийчлуш я. ХIьта Сунженски халкъ театр цу кийчонне мукъа дац, цкъанха спектакльхьдаьлча растаншорна яц цо хий теша.

...Массенг предприятиш, школа, больница и Орджоникидзевски станице. Дукха ба цига болх беш вагий нах а, мехкарий а. Харц дац, дукха хургба царна юкъе талант йолаш, театр дукхадезаш бола нах. Бакъда, талант гучалъякха моттиг яц. Театральни группе хилиначар а театр дитад. Культотдела болхлой хIанзара болар долча хана спектакль бIаргагураш зрителi...

Ю. МУЕР.

СПОРТ

ШАШКАШ

Постоянный Россе хьалхарасоттиг аккхара «Спартак» обществий шахматий Грозне кхийн аьшаш. Хьалхарен шалгаIIен моттигаш йийкхьар спорта мастерашна А. Соловьевен (Калининская область) Э. Цукерманн (Ленинградски область).

Кхозлагiа моттиг Якутерча спорта мастерга Н. Самоненга кхаьчаш.

Сурта тiа: финальни лоьвураш. Хьалхарнер Э. Цукерман ва, аьрда агIорахьа кхелийтар А. Степанов ва.

В. Семионовна гарийн сурт.

ВОЛЕЙБОЛ

Ухх деношка чакхъьелла Грозненг Гудермесен спортивни залашка хиина «Локомотив» общества республиканский Совета хьалхара моттиг якххара волейбольни ляьаш. БоьхI ловзарна хилар хьалхар яьуннаш. Цига хьалхара моттиг Грозненски локомотивистни волейболистанна хьаккар, шоллагIча моттиге гудермесцашна кхоалгIча Грозне машиностроители волейболистанш ба.

Котбельникованнц «Динамо» спортивни обществан республикански Совета Сайнан грамота ой бай.

БАСКЕТБОЛ

Сакъердамене дао денорхой каникулий деношка баскетболисташна юкъе лаьтта къовсамаш «Дошо бургац» ала прия яккхара къуносаш кIанткам а йоIлгаш а хилар. КIанткашна юкъе дика спортивни тоьпах гойтир Грозненга № 32 йолча юккъера школан дешархоша. Хьалхара моттиг яккхара «Дошо бургац» аха прия шортхи дела [illegible] йоIгашна юкъе кот и Грозненга № 6 йолча школа баскетболистакаш.

Физически культура городской комитета кубокш грамоташ елар котбаьккхаршта.

О. НИКОЛАЕВ.

ЦIагIа эша гIуллакхаш ду хIанзара предприятеш

Укх тIеххьарча кхаь шера вIагIа эша гIуллакхаш ду 834 предприятии мастерски хьайийлаш Донецки областе. 1966—1970 шерашка хьеаде лаьрхIад кху а ужжамо 450 предприятий.

«Ремточмеханика» — шита ола городе Донецке хьалхьеш латтача кердача фабрикай. Конвейерни линеаш хIанзарча механизмаш кийчъачеа цо ерригача систематаш дала сахьатеш тоадергIа, кепаттен стеотнш машинаш, кинон фотон аппаратан, оптика тоеерга.

Донецко хьалдерга телевизоршта, радиоприемникашта, магнитофонашта ремонт ю, телескопаш юхаметтаухттаран тьенприемникашта модернизаци лоп цехаш, контрольно-бустений прибораша ремонт ю толкан буи лаборатори чухургйолаш дола бытовой радиотелевизиони техника Цlа.

Шахтерски городе хоста кхоле доладерга бахча наха тiьахь совтiча тайнаре гIуллакхаш ле йоаш хургиЙолаш дола 9-сон вIаштIардь бита Цlа.

Алексей ШКАРБУЛ, АПН корреспондент.

ГДР Лейпцигера В. И. Ленина музей.

Хьачубеьзнача нала дукхха хийсанкх 1901 шу доладенача юкхьедьайлагIа вахаш Владимир Ильича ши кIира гаргга хо мыкхача нIагIарча обстановкаяй хьажаш латташ.

АДН — ТАСС сурт.

САКЪЕРДАМЕ ЭКСКУРСИ

Номер тiкъь хьаь йоьIа Грозненга школера хIаьшанаш а, бейгаш а цу дейга хьажа дукха ца. Тамаш а яц, школа лакхагIболча дешархой группа Къылбаседа-ХIирий республика столице Орджоникидзе экскурсе йоьлх. Керей хьалхаза автобус йолехьах группана хьалха воьлача экскурсовода Логачева Раиса Ивановнас дуьйи бердата Грозне а республика а историх лакхар. Сатийна дагIа бераш, дукха мотора тайжа тIеен экскурсоводна дешаш мара хIама дац хоаза.

Алхан-Юрта, къылчча дега кIевзата къасоша бераш. Укхаза дукха хоьнаш лаьтташ гражданскии тIема тIераши. Сакъердаме дуьй шел лакха Раиса Ивановнас. Массийна а чIоагIа дег чу дижар Зоьлхова болха тIеммахой тIехбоьшиттар дукха шай вахар дIаделинча шоай цIаьсархочох Мусаров Павелах лаьца ло дийцар.

Дукха керта хIоаш дIадIошаенита гражданска тIема Экъалъонгий-Юрт а, СурхотIа а, ТIогий-Юрт а, Пригородни-Юрт а, аьшш кхоттамеи кийга ад аьлайта шоай вахар дIадешначарех. Юхера хIадал хоки. Дешхоь дерад. Экскурсе ддоа лоаздi хьйгиче Ромашкова Тамиса Пономаренко Серажаси дуьй:

— Орджоникидзе хьалхьалхьаьй дукха ха дайшка цхо дахар революции моттигаш хьажа. Дукха кердадераш дийнар тхона Серго Орджоникидзе вахарах, цуй революциони гIуллакхех. Музее а хилар тхо. Хьоа хьийцар тIома Орджоникидзе цIерагIаш горонце уламаш, цигара историко моттигаш. Городаа хьажа Бастеденачи йыьчар тхо пламетаре. Цига тхоан Iалаш дуьне тIа кхаьчача мо хийтар тхона. «Седкъий зал». Залера леннаш дIатерра. Боккьаьнна йол бийса ейт, Сатале, сеналой, бутт. Хоза ю гонахьара сурт. лектора дуьц хьадаь сетдеах. Йетан вехь хьош дIаТIаьнчIа дачалкьар тхона. гаьна ки-ки саг бетта тiа кхочергаш бу пхьаь.

Сатоссан санна яйбуу, соъкъай дIадоа, хьалбол дахь. Набарех соьадиньча санна хетара юха а Орджоникидзе шебIа. Кiевоьга салiIэтул тiехьагIа юха а кхьаьа тIа доьл тхо.

Дукха дуьц берина шрайн бIаьга-шахьаай, школета. хьз хийцана меррачош. Тхь дуьнечох тучаде а хьагIи доьл, сейлкъ-вонхчоа цхьаьо Н. Л. Зенина-нестее кхошинша бала шен ниш додь...

Х. ХАМЗАЕВ.

БОННЕРА «моакха» цIа

ХIинз аха шу давад ФРГ-е НДП аха неонацистски парти йола. ТIа-тIа дукхагIа шай повисина чIоагIьеш йоала из Малхбузехьерча Германе политически вахаре. ФРГ хах лакIтаре 61 депутат ва НДП. Бундесвера хIара даьлласIа йола сатта, белгалдоаххь прессо, цу парти идеологе у кхайтад ва. «Фюрер» Адольф фон Таддена шай кIантмагашша боннски парламентера моттиг хьалхьа кийчлуш ва.

Неонацистски парте дукха ха йоаллаш рейнски столице шай «моакха цIа» хьадийллах Боннерча низ болча наха гадоевкхаш хиларах пайда а эцаш. «Дамм федеральни столице хила бозам ба» НДП шофа, по ше ахачох.

Гитлер Iаьлала керто эттачул тIехьагIа мара официально хьачуена хиннавел мюнхенски «пивкхача цIагIара» — фашистски парте кулгалхой резиденцера — Берлине, НДП-ниэ хIинцьа а торо наьай хоржамашта хьалхара къовсам вIашагIболда а юкъарча доацаш Малхбузехьарча Германе столицера цунна лостам тела а.

Бонне «моакха цIа» гучадалар — дуьен общественности курра елгаш гитлеровски акхача гIуллакхий замалгахьа бозбаь милльонаш болча наьхи сай ца делга. Цу тIа а, НДП кулгалхой провинциальни городера Ганноверера Бонне хьачубахаьро хьацбох, ФРГ-е неонацистски парти ехи тарлуш тхоам дуьцаа хабараш — лацьса хибер хилар. Адольф фон Таддена хог тайша из, шийна, хьалийтIа а санна. иэ болча шай моакхача гIончаша ковкьостал деогхиларах.

— Катерине ГИТТЕС, (АПН—Панорама ГДР).

Берлин. (Телефонаш).

ЛЕНИНСКИ ПОЕЗД

Октябрьски района вахаре боккха событи хилар: 1969 шера 25 марта цайкъе араьлар Ленински поезд. Иту дийнахьа кхуь аккь бе безаргба геред Грозненга — Шелковско — Кизляр — 16-чен 17-чен разъездашна — Кочубей — Артезиане, и. кх. дI. Астрахана юккерча Ильменни станцера кхачалли. Ши йолча наькъагIа Ленински поезда агитгбригада станцешка къахьоганхьоита Н. К. Крупске цIерагIча культура Цlен художественни самодеятельностага концерташ уттадайтерг-да. Агитбригадцерча 16 сега юкъе лектор-международник. Цунна дахьана ленински тематикехь агIьна [illegible] фестиваль хурлья, Владимир Ильич Ленина вахарех гIуллакхехь лаацащ санна гьы. Ильич ше дийна зезаза аьь къамаьл тIаьхдь грамзапистнешта заладашь.

Цу поезда тIа и Грозненски пиниманкъахой революционеров, тIема, къахьегана ейлоа мувал потенаххе лаьца кIоввета уйлаеш а хеза а кийчъел цхь мй. Чуловацан боккха болаш кийдлахь дIа-ука лода музей. Цига хьалхо хийн да сейкъахьа Ленинниайтекхой революционни, тIема, къахьегама некъ къиьита хьалхоккха лода бIаь сенгIа исторически лоархIамера документаш. Ца а, шеке йоацаш, мий агIаний бекхачча лоархIане хургда советски халкъа декхарIа болча наха башха-дика гIуллакхаш хьашерелахне магахиине, кхетам балаш.

Н. К. Крупскаяй цIерагIча культура Цlен Совете Ленински поезд шай лаекурсвод. Саесчаьта, Грозне бIаь дийнахьа лаьттача тIом тIа дахь лоалаш кхорча Алексей Степанович Гайдамакийчак. Дукхаа бIаргадайна цу сиго шоогта да хувна хIанаш.

ЧIоагIа лоархIамеа дика дагадохаш хIама да Ленински поезд вIаштагIьхьалкар дооь. Цо докха лаша хоттан сакъердамана бергьа къахьегамхоата еай бахттон хьахохош ваь 99 ду хувь да гарганхачам.

Т. ЗИМИНЬЕВ, КПСС Октябрьски райкома пропагандан агитацин отделе заведующи.

КИЙЧЛУШ БА

Дукха болхаш до доаш а тIа бIаьстеи Грозненски механизированни звенон коллектива. 200 гектар хьу культураши 150 гектар бечана бIарецин. ЛадугIа доагIа.

Дукхахача хана гьалаш шийттеш нIензьевии хьадоалача делах лоадаш болаш пайда йIбальбон. Хьунбоалча болхоша цу гIуллакха техника а Чаь отходеж хальха боахама яьа продукция арахецарх гIулакх вIаштIехьдаьлкхар. Укхаза араюза йоалйар говоин, ба къай загалаш, бийна аь керзадь, аьнкхаш, кхъаба продуоц. Укх шера бIаь хоар лаьна, 2 бIаь хоар гоан арахоца лоархI паяса тино.

Дукха боккхьой ба цу боадала къадогарга шай цIераш дIайоазлыйта. Уж ба тракторист Хамуев Селим, тракторист нефчеватель Лыков Тимофей. Дика хийцу цар гальацта юкьера доьтта, дика ду кхьабола балгаш. Хьатара хьахьарх йоккха бола опыт йолча Дикалииреш хьунбоахана хьу телача А. Халимова, хьункульту-ргица йолча М. Мигиеа, В. Таймасханова, къьчар.

— Ерригта техника кийча ятуи тахан-кхоана а гадаша дIагIа делахуарга тхо, хIаьта цхьан-шин кIира уж дIасгIа а дийрга, ахан дийлар тхона хьунбоашна директора М. Чахкиева.

П. ПОПОВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КХЬ ДАЙНА ТОРГ

Испанера американски тIема базий хьамъехарча, чарошка кхьы а пхе шера вIаьхъиар, махла ела американо-испански переговорий арIIанаве тур хилар укх кIиргIа. Франкистски Испанеца тIема гIуллакхаш цхьана лелада США йолазенна дукха ха я. 1953 шера а тIехьа боьъо чашай США-на Испание территоре тIарча тIема-фегарчан тIама-фоадаш базаехь пайда эца. хIьта из бахьан, лелаш цар юха ден лорьел франкистски режима тIема повкъестала да.

Испани НАТО-на юкъе йоаш яц, хIаьта а укх тIеххьарча 15 шерал кIендагIа йоацача хана лоархIаме аьтта а лоаш цанчо на керттера тIема цна американцаша телаш йолча цу агрессивни блока планашка. Ротера тIемафорда база «Поларис» яхача ракеташа кийчдаь американски хи кIалгIолла кема лоцдаш беца бьу а хиина дIаэттай. «Б-52» яха американски стратегически бомбардировщикаш Севильерча. Торрехонерча, Сарагосерча испански тIема-фегарча базашка латт.

Юкхьаьнца итт шу за а йиала кьяьо американо-испански соглашенеш, хIаьта цул тIехьагIа кхы а пхе шера йIаьхьхьар. Вашингтонахул кIезагIа хьаьт лелаш яц Франко фашистски режим цхьана леладу тIема гIуллакхаш дIахо дIаьххарцеа шерарцен. Шай халкъ тоIаде ноькъестал цу Франкона Мадрида лоча американски тIема ноькъостале. ХIаьта Вашингтона хьаьт из испански территоре тIарча тIема базаех пайда эцар. ТIема соглашеней ха дIахьхьара хьакъехьа царна юкъе ели йола тоог гаалар царна хетадаш цхьатара ца хиларах а доаца, махла хьакъехьа оагIоний барт вIашагIа ца кхеташ хиларах да.

Испански оагIона американцашкара юкхьанца цхьа миллиард доллар дийхар, хIаьта цул тIехьагIа 700 миллион долларага кхоачаш чухьнахьа баьккар нетдача пхе шера отттавча хана базаех пайда эцарах беха из мах. Вашингтоно цхьаккха дача а из хал ахча дала тигадац, дерриге а 100 миллион доллар мара. Из торг Мадридан Вашингтонан юкъе лаьтта хIанз цхьа шу гаргга ха я. Соахка цкъа санна дукхказа а вIашагIбеттабенный Испанен США-и аракъарча политически хелонствай кулгалхой цхьабакъ да, берта баха вIаштIехьдалашнадац.

ТIаккха, 24 марта юха а Вашингтоне кхьчар Испане кхьча мехкашцарча гIуллакхий министр Кастиэлья. ХIанз шаккхе оагIув, юхера а, раьза хилар Испанерча американски тIема базаех пайда эцара дола договор пунна американски герма тIема кхеочана а тергболаш «принцип» кха а пхе шера дIахде. ХIаьта из барт вIаштIехьбаккхарах боагIача шьтха йоьца аьлча, цу тIомах хьакъехьара переговораш хIанзчул тIехьайа хила езаш я.

Цу эхь лейлча тоатех лоаш партнерашка моллагIча мьаза хьанаьхь харц вIаштIехьбоаккхе а, цу такка безарбо испански халкъ да. Цун лаьтташ американски баран хьаьъе лоах Франкоа, цун парти а оаьй американски герза кхаза тIIаергаь франкистски интиаьоарнн диктатуре.

ТЕЛЬ-АВИВА АВАНТЮРИСТИЧЕСКИ ЛОАРХIАМАШ

26 марта гаьнна иорданиски территоре тIа Ас-Салта районе алхча иордански юрташтен гражданиски объекташен анхагIча тайпара доа чудаьд израильски реактивни истребителаша - бомбардировщикаша. 17 саг вийнеш 25 чевнаш яьн — шита а цу бIехача гIуллакха итог.

Иордански правительства дехар дарах сихагIча тайпара гуллуй ООН-а Кхерамазлен Совет Израила оагIонгахьара цIаккха ца совнйтам Иорданена дукхала агресе актам делаеш хиларах халча дешага хьажа. Цун эттара хьалхарча аседане ше къамаьл дем, ООН-ерча иордански вакала Эль-Фаррас белгалдаьккхар, укх тIеххьарча кхаь бетта израильски вьекшино иордански территоре деш дола доалаш шIаккха а иа сепаши тIа-тIа чIоагIагIлен ден хилар.

Сецца кхетаде дезаш да IарбиЙ мехкашта дукхалара Израила агрессии акцеш чIоагIьялар? Керттера лерIар хьалзагIа хилача тайпара да. — IарбиЙ мехкашка тешам байна кхьал оттадолга. IарбиЙ лаьтташ дIалаийцача израильски оккупанташта дуьхьале ергIоацаш цар халкъий уйла юхайеакхинага.

Цхьабакъда, цхьакха тайна а да бахьан. Израильски кулгалхоша къайлахьарш йоккагIа йолча Биъ держава. Кхерамазлен Совета массазарча членни викадаша ООН-ага гIолла совещани е лаьрхIа хилара хьакъехьа хиначе хоьашийи дукадения шоаш чIоагIа сагодеш хилар. Франце хьалхашкаш Советски Союз къарбальбьи йола ца совещани Гергарча МалхбоалхIн проблем дашлачйачаро хьальакна а цу районера машар чIоагIде а боаш а. Израильски кулгалхой кхерлгалье лаьоIача совещанех ТельАвива экспансионистски политика дIаьхка а хьагучайбоаккхаргйола форум хилар, уж кхео къоасам тIа дола дешаш дойсача налкъаца къоастадар, цхьан Израила аьтту болча тайпара мара Гаргарча МалхбоалеЙ проблемаш къоаста ца дйта гIерт уж. Аххха цудукьа да израильски кепайзэзене бiкь держава совещане хила тарлуш йола ногаш хьалхагIе а пессимистически мIан деш йоалаш хилар, из цьмара ижилдана ва юкъагIьоарлгьа яхаш дувцаш. Укх деношка сихха Вашингтоне вахар кхьча мехкашцарча гIуллакхий министр Абба Эбан. американски кепайбаээно доча тешала тIа. США официальни кулгалхой совещание лакъа лоаноргдешдаш юхабалар дукъа.

Иорданена дукхаьарча кердача агрессивни гIулакхаша хьахоьхI, Биъ держава совещани юкъагIьяккхара тIаерзаль пропагандистски кампании дипломатически гIуллакхаши Израиль Гаьгарча МалхбоаленнIера проблемаш машара къьаца а ца къоастеш. иза поэишера къоастае дага хилар хьахьейха дезаш долча тIема гIулакхаша чIоагIIе гIертаз тельавивски политикаш хилар.

Шеко яц, Израила цу тайпара гIуллакхаш авантюристически мIан долаш дизарах. Тель-авивски политикаша бIаргашта бIаргаьтарн тIех мах бу шоай тIероний. Лоарлахарча IарбиЙ мехкашта дукхала цар гIаьрахаршта делаю акцеш юхера а царна шоаьта, дукхьала ерзоегьа.

ВАШИНГТОНАН ОТТАВАЙ ЮКЪЕРА БАРТ ЭГIАБЬ ГIУЛЛАКХАШ

Канада премьер-министра П. Трюдо Вашингтоне йихьача кхьэ дерз а укх кIирагIа США президентава Никсонацен лаьхерча гIуллакхаш тIарча лептелашнаи цуй хинача переговорашна а дIальха уйла тIаевзайтар цу мехкашта — лоалахоьчта юкъе лелача гIуллакхашта. Канадски общественносте тIатIа чIоагIагIа дуьц цу гIуллакхашта шоай раьза ца хилар. Матса, «Торонто дейли стар» хахча газете яздур: «Канадски суверенитет сихха IоьIалаш латт» экономически капитала тоатеп тоасханаша тIех хьалхара цхьамида — цхьа дийнахьа миллина миллион доллара совгIа, — цу тIа а, цунна моттабу тIахьеналь Канадерча [illegible] хилар лоах, латта моттигаш, белгалдаьккхача дукхагIа хIараш Оттава политически маковкаш а Вашингтона декларераш хиларна, селлара ала ба. Газете юххера а сенаш бу. Бинадах хIара шера тIа-тIа дукхагIа «ВIашагIкхийттача Штатий экономически колонии тIема сателлита» хуллаш хиларах.

США-е шай лоадахо НАТО тIема блока, къилбаседаамериканскин континента фегарча тIема дуькъарча оборона вIашагIкхийтта командован (НОРАД) халеш йолча юкъе тIусай, Латтахий вы Вьетнамерча шай вь лоаццаеш тешам бийнрчен антивиорах.

Канадий къьаьстта сатем боаьб дукха ха йоаллаш Вашингтоне тIанийхача ракетанта дукхалара американски система йоардакьа хьакъехьарча системо. ГIуллакх миштах аьлча, цу системана юкъеялча лерхI канадски доазонна юххерча Къылбехьарча Дакотен Монтане яхача штатанкхара базаш. Цу дешна канадайна кхьагтта дага а баьннафан. «Нью-Йорк тайме» яхача газете йоаькаш, американски ракетий боестолоаш канадски территоре тIа гIолла вIаалхийта цунгара цукъа баккха гIерте а.

Итача хьаланша лелар Вашингтонера Р. Никсонан П. Трюдо переговораш. Доагача тIахьатка ладийтIача, уж хьаьа вIалла а лоар. Уж чакхььапачул тIехьагIа кхы ненатска ара ца йоалхаш ниттта йисар официальни коммюнике. Цкъа цхьаьахьа ше къамаьл деш мукIарал да дича ца йоалаш хилар президент Никсон. «цхьадолча декъошка барт вIашагIа ца кхетаьага» канадски премьер миштагIа лечача хана гучаьнаш хилара. цхьабакъда уж бокьошна малагIа накъош да хьаламнаэр. ХIаьта Трюдо. Оттаве ше юхакхьачеча тIехьагIа хьакхайкадир. Кхузда «раьза хиннавц ракетанта дукхала системе йоаллийта. ВIашагIкхийтта Штаташ вIаштIехьбаьнача баргагIа, оборона хьакъехьарча событеех лаьца Канадайта хоам бе декхарийла яле а». Цу системе лоацаш тере Iоалаха аьна [illegible] хьакъехьа хьайла хетар дIаьлларий Iа аьнаа, шийта лаьча хаттара хоп луш, канадски премьера бейгалдаьккхар, цунах тIехьагIа хила тарлуш долча хIамана «чIоагIа сахьовзадьлага» ше дIахайта хилар.

Цу тайпара шIенхаитта хIамаш за Вашингтонан. Оттавален юкьерча гIулакхашка барт вIашагIа ца йхетийтам дарах. Кахдача хIамашка халийIача гуш за, шай къилбаседехьарча доалахошийн чуниш американски политике йIечевохаш хьхьале йоацаш кхоа чаьшлайта США правительствана тIа-тIа халагIа хулаш доагIилга.

И. ЛАПИЦКИЙ, Ю. ТЫССОВСКИЙ, В. ВАШЕДЧЕНКО (ТАСС).

Умахпlеио лоралреа балача ница медицински гIулах дареп делаш Конго Республика (Браззавиль) правительства теркама дакъмоттиге латт.

СУРТА ТIА: Браззавила централь ни больница здани.

Б. Рейкеруса сурт.

ТАСС фотохроника.

АПРЕЛЕРА ХАОТТАМ

Керттерча гидрометеорологически центро бечу хоамагIа Кавказа малхбоалехьарча дакъе тIа апрель беттахьа кхоачаш йолаш ха латта тарлу, юкъ-юкъе догIа а дийлаш.

Хьалхарча итт дийнахьа лоамашта юкъерча районашка юкъ-юкъе гIайла лоа дехьаргда. 12 апрелера дехьа 17 апреле кхачале а бутт чакхбоалеш а хувцалуш моркаш а йолаш, дукхагIа йолча хана йоачаш а йоалаш циййсаш ухаргда. Хьалхарча итт дийнахьа цхьаьцайола моттигашка доих доалларгда, малхбоалехьарен къулба малхбоалехьарен мух хьехаргба секунде 5—10 метр, цхьайолча хана 15 метрага кхоачаш бийа.

Эттара лохагIа йола температура хьа тарлу хьалхарча итт дийнахьа, бийсашка 0—5 градус шелал, денешка 3—8 градус вIоаьдал йолаш. Эттара лакхагIа йола температура шолагIча декъа хьа-тарлу — бийсашка 7—12 градус вIохаа, денешка градусага кхоачаш вIохал. Вовх зандбовнача хана температура бийсашка 2—7 градус, денешка 10—15 градус вIохал йолаш хургья.

* * *

1-ча апреле 18 сахьат доьлча дехьа 5 апреле 18 сахьат долалцца йолча хана юкъ-юкъе сиха а сихаш, цхьайолча хана йоачан а йолаш, дохк а доаллаш кхаьда хьалха тарлу республике гIолла, ГIийло мух хьехаргба. Фегара температура бийсашка 3 градус шелалгара 2 градус вIохалга кхоачаш, денешка 4—9 градус вIохал йолаш хургья.

Метеостанцо.

Редактор М. К. ДЬЯНОВ.

ЛадугIа, хьажа

РАДИО

1 апрель

7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Кхоачанех пайда эц» КПСС Урус-Мартановски райкоми комитета секретарь Габисова къамаьл (эрсий меттала). 8.45 — Парламента член болхло (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Къона тIехьа» (гIалгIай меттала). 16.30 — Тха микрофон хьалхашка (нохчий меттала). 16.30 — Халкъа депутат (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Моттигерча авторий музыка. 17.30 — «Вай индустриальни шоаь» (эрсий меттала). 17.45 — Агитатор хьай тIарча стане (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашераш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

2 апрель

7.30 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашераш. 8.45 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Йоккха дуьне ши системии яхьа дуьне масштабега коммунизм котъала елаш хилар» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.15 — «Лаьттен ниха» (гIалгIай меттала). 16.45 — Кейла хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Нохчий-гIалгIай эшарий концерт. 17.30 — Ленин вьь 100 шу дизарга. «Ленински зачет бу у из» яха беседа (нохчий меттала). 17.45 — «Вай индустриальни шоаь» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашераш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къонах» (нохчий меттала). 20.00 — «Къахьегама да дIадоьннчуй тIехьагIера» концерт. 20.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 апрель

17.30 — Передачий программа. 18.00 — Верашта: Фильм. 18.20 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.55 — Ялат дIадуаш латт. 19.15 — «Со — Казахстан» яха телевизиони фильм. «Гарери лоамашта» яха хьалхара сери. 19.45 — Дунен хилкъашта юкъера обозрени. 19.55 — «Велакъажар» яха кинофестиваль. «Дошо Iесиле» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 21.10 — Передачий программа. 21.15 — «Кийтта гIанж» яха телевизиони театр миниатюр.

2 апрель

18.00 — Хоза берашта вIаша лоалаш берашта (нохчий меттала лоаьна). 18.30 — Киножурнал. 18.35 — Концерт. 19.35 — Телевизиони кердадараш. 19.45 — Хоамаш. 19.50 — Шоаш, бераш. 20.00—«Со — Казахстан» яха телевизиони фильм. «Кир къилбехьа шерача молкха гIолла» яха шоллагIа сери. 20.40 — Передачий программа. 20.45 — «Велакъажар» яха кинофестиваль. «Дошо Iесиле» яха художественни фильм. ШоллагIа сери.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; белхахочунна секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен писмай отделий—3-42-38.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-38.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революцие проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05079. Заказ № 1536.